

M.A.LIBRARY, A.M.U.

PE550

2942

بصناع مکی مکافضل خلافت و زمان

نگار بنامه از تنگ شاه شریف و تنگ نظم نامی و کرامی منسوب باسم مصنف علامی اعظمی

پیشانی من و حل و قانع حسب یک قدر شناس سخن بشی می ساد و کتاب پیشی است که از سر ابد ایران

در طبع نامی پیشی که پیشی طبع من که جهان

سخن را پایه از مدحش رفیع است
 کلامش زو ز ترس حکمت و م
 سکون و حرکت او در موافقت
 مثل از دانش او گر کند گوش
 خلافتش قاطع عرق نباط است
 بحکم او در آهفت اقلیم
 بطب عدل چون سازد مداوا
 بضرب تیغ ظالم که تنصیف
 اگر دو کعبه اوریب گردون
 نه گردون بهر پادشاه خیمه
 فلک را سعی بر مضمی شاه است
 چو در روز قیامت شهنشاه
 شود آئین الیشک باشان گرم
 که از تارک فغفور افتد
 زهریک در تلاش باریابی
 عرق گرد و دود پایش در بار
 کله گرد و دود پایش در بار
 جلی خصلت این شاه غازی
 چو بخیر عدالت است کسب

معانی و در بیان او بلیغ است
 که باشد بیکش تقسیم عالم
 با صلاح امور عامه واقف
 فلاطون از مثل سازد فراموش
 بهین تحقیق و تنقیح میاهاست
 قرآن الشیعه شد از روئے پنجم
 ز ظلم آید بیرون اخلاط سودا
 حساب جود او بر شدیم تصنیف
 فریدون گشت پیش قرآ و دون
 که خود را از ادب و ایس کشیده
 جبین پر عرق از روئے گواه است
 جوم عاقل گرد و بدرگاه
 کند از چوب و دود و یور انرم
 فریدون بر سر شاپور افتد
 جبین گرد و عرق ریز از شتابی
 کله هر سو جانب بحر زخار
 که دریا حاضر است از بهر حجار
 عدالت پروری عاجز نواری
 خردوار و سخن پروئے دریا

چو قهر او بر پاره کند سر
نگه ابرو کند قهرش نظاره
چو سنان گرد و دود و دگر شادمان
بدریا گرد او را دست تقدیر
بصور اجاده در پایش رسن شد
زیر سایه سپهر آسمان شهنشاه
دل بیرون خود را کرد لاله
بهار و گشتش از سخت و آزون
و دود و دگر بر پاره و آه سر و سر
و دم سر و شمشیر اندر و باغ
شهنشاه و خطا و خطا پاش
ظفر نام او تعیید باز و دست
ببر و دم عیش و جمید دل افروز
و عا گوشت جنابش وین و دست
پای عرض صلاح و شایه و بالا
معانی نسبت صفت چون دره و نور
شهنشاه و شهنشاه الماس رنگ است
نیمه شهنشاه الماس سخت است
سپه خون و دود و آه سر و سر

صفت گردید چون گوهر احمر
تفنگ آسمان از وی نثار
که خیم او بر زمین خرم
گره دایه و خوش طوق و زنجیر
قادر و دامن صحرای کفن شد
عدو و تربیابان داور و بخوار
گردوغ است یا قوچین پال
بقعه نیل سیلها گریه
شمار خیمش بال تدریس
تراشگری دار و چین باغ
ظفر نیر و پاپ قول است
شمار باغ و او صفت و لیست
بزم جبین خورشید و سوز
برگداسپاهش فتح و نصرت
فخر شد قوی پاشی و الله
از کتب خجسته ای عدد و کور
و گوی بر حسن فرنگ است
کاملا اگر زوخت است
زبان از تشنگی جرون کشیده

[illegible]

دل اعدا و مخبر را بهم سنج
 یمانی تیغ او برق نبرواست
 دم صبح طفر تیغ شبه ماست
 شکاف تیغ شیا ہی خود اعدا
 چرا از روی نسوز و جسم سرکش
 به تیغ اول خونین اعدا
 از و بکن ظفر شاداب باشد
 بشکل هندسی شاه تهمتن
 که بر بستر گردید پیدا
 بود پهلوی شاهنشاه جباوید
 سپر نمود به پهلوی شهنشاه
 ملی در جنب شان او که شایه
 چو شکل آن سپر آورد و در ول
 ز قوسش دشمنان منورده دل مرد
 عیان ترکش بنور شید انماعی
 پیکانش که کل جوش صاف است
 بشوق فور این شاه و جد و گاه
 ز محسن کے برو جان خصم بے برگ
 از اعدا تیره شاهی باقبال
 چو برگ ارغوان پهلوی نایج
 خبردار دازین هر کس که مروست
 شفق آن صبح را از خون اعدا
 بوج احو حجاب از هم شود و ا
 که تیغ اوست موج سیل آتش
 گل رنگین نیل موج دریا
 که تیغ او چو جوی آب باشد
 و تیغ زو چنان بر فرق دشمن
 تقاطع قائم را بر زوایا
 سپر همچون سپهر گل چو خورشید
 خاک ز دلبوسه زانو شهنشاه
 خاک همچون سپر کو چاک نماید
 سپر از روی سپرے گرد حاصل
 که هر کس قوس را دریافت افسرد
 در و بر تیر چون خط شعاعی
 عدد و رانیک تن غنچه ناف است
 گوی گرد و کمان گاهی سپراه
 چو سان آید برون زین کوچه مرگ
 بکن نخت جگر را بقیه برق آل

در این شعر از تیغ و سپر و کمان و زین و سوار و اسب و شتر و گاو و گوسفند و مرغ و ماهی و درخت و کوه و دریا و شهر و دیار و ملک و دولت و قوت و شرف و جاه و نام و کرامت و عظمی و جلال و کبریا و تعالی و سبحان و بسم الله الرحمن الرحیم و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطاهرین و علیهم السلام و السلام

در این شعر از تیغ و سپر و کمان و زین و سوار و اسب و شتر و گاو و گوسفند و مرغ و ماهی و درخت و کوه و دریا و شهر و دیار و ملک و دولت و قوت و شرف و جاه و نام و کرامت و عظمی و جلال و کبریا و تعالی و سبحان و بسم الله الرحمن الرحیم و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطاهرین و علیهم السلام و السلام

در این شعر از تیغ و سپر و کمان و زین و سوار و اسب و شتر و گاو و گوسفند و مرغ و ماهی و درخت و کوه و دریا و شهر و دیار و ملک و دولت و قوت و شرف و جاه و نام و کرامت و عظمی و جلال و کبریا و تعالی و سبحان و بسم الله الرحمن الرحیم و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی سیدنا محمد و آله الطاهرین و علیهم السلام و السلام

سراعدا از گز شاه شد راح
سر بر خونِ خصم و گز چون است
بسرزان روی دارد گز نسبت
سر خصم و کند شاه با خصم
کمند باد شاه نصرت آشکار
بود دروین تحقیق تصویب
ظفر باشد بخار جلوه پیرا
سپهر شد در چشم فسون گر
کمان ابر و صف ثرگان ز تیرش
ز اعدا از سر کشور کشائی
شده نشه کرد و جگر صفحه زرم
نمود از تیغ مریبای زینبا
په تعلیم فوج جرات آگین
سپاه جنگجو شاه والا
ز زخم نیزه چشم خون فشان کرد
که تا بر کشکان گرسند اعدا
بقتولان خود و از بند سر دم
سپهر گز نباشد فوج شهر را
سپاهش چون عروصه وقت طغیان

صراحی را ملازم می شود و جام
چو سر خایه و یاز طو لنگول است
که باشد جنس را با جنس الفت
چو دلو که کر رس بند محکم
پچین او دل اعدا گرفتار
بخسار ظفر زلف گره گب
که در اواز سلاح شاه اعضا
و تمغیش نگه دنا له خنجر
ز قندیزه شمع زلف سر کش
باین اعضا نایب در لریابی
الف از تیره خطی که عزم
سر دشمن بجای نقطه با
الف با ر قم بود رنگین
پشت دشمنان گردید پیدا
مره از ناوک نصرت نشان کرد
بچندین چشم و مژگان خون چودریا
نگه از پرده های حسرت و غم
که سده نور باشد لاله مهر را
کن دشمن با عده و قتل

۹
 عارف شدن و فتح اول نظم است و در
 که بیان از زبان خود در این نظم است و در
 بر او ظاهر است و در این نظم است و در
 کردن و در این نظم است و در
 انشای آن که بر او ظاهر است و در
 بر او ظاهر است و در این نظم است و در

3

三

10/1/64

۱۰

1916

چنان زوگرز با بر فرق اعدا برنگے در نہریت سے نمودند اگر شمش بدارا حرب گفتار صداناید برون از شاخ ناقوس اگر ریش بند سوسے خنق رو نہدیش را اگر رفت بد چین کار قوی از تیغ او بازو سے اسلام بجواب حساش از اراده بدفع شبہ وانکار حیا رئیس را چہا سے عمد ہند رشد و دو مان نسل را نحو بافراط تہور دست گاہے مہاراجا اجیت الفاظ نامشن بگیتی مرزبان مار و راست برائے مار او گردید نا گاہ	کہ ہرگز نہ برآمد از دگر حب کہ کوئی گلہ از دلبہ بودند شعار کفر را برہسم زند کار خرد چون مار و سوراخ ناقوس گزید و حاکمش در ناف آہو نخان در نقطہ گرد و خطیر کار مطیع حکم او ہم روم و ہم شام ہمہ گرد و کشان گردن نخادہ پہر بران می کنم شتاب و عوی کہ ملکش سے کشد تا کشور بند کہ مبتلا ز است از اقران و دین بود بر ہمسایان خود مہا ہی بہ لفظ سنگی میگردد و تماش کہ نوک نیزہ او مار و راست ز قوس نیزہ تیغ شہنشاہ

تعیین نمودن پادشاہ فوج ظفر موج را بر راجہ
اجیت سنگیہ باعث تہرش و آوردن مختراو

ور آغاز جلوس شاہ والا پے تاویب او فوجے روان شد	تہر کوئیہ سر زور راجا سہم اسپان زمین انجم نشان شد

صفا نامی پیر زبان کہ چون
مرزبان از دہ از نیش و طاعت
دست بان ماکم دیہا کسر کرد
۱۰
پادشاہ جلوس را
پیش رو ہوا و در شہر نشین و دربار
چرخیدہ از زبان

تہر کوئیہ

چه فوجی بجز زخار و ظفر میخ
 گنگ سنگرم کو اژدها کشتا توپ
 سپه سالار فوج نصرت آتار
 رسول الله را کشت زنده کوین
 بوالا دودمانی بی نظیر است
 امیر است و امیران را به سیما
 فروغ مهر شاهنشاه و الا
 نمایان از دل او چشم بدور
 مسجل دارد از مهر نبوت
 گرم نمون دست اوست و زرم
 پرو جنگ نصرت آفرین است
 نه تنها از جیذریا و کار است
 از ان دستش قوی چکان دارد
 تو اورانا علی بشمر به انگشت
 به جگر خویش دارد این مہمات
 از ان در زرم باشد نصرت ایجاد
 چو ایجادش از ان هر دو نام است
 ز نواب و زخان قدرش بلند است
 بر سر مدعا بنی مثل نیست

۱۱

حباب اوست خود و موج او تیغ
 کمرک بجلی تہان چکے کرک توپ
 امیر صاحب شمشیر خون بار
 امیر المومنین با قسرة العین
 امیر ابن الامیر ابن الامیر است
 کہ سر باشد رئیس جملہ اعضا
 خلافت رتبه ایزد لقنا لا
 چو از مضمت شعاع سورة نور
 با بابر کرام ارث فتوت
 ظفر مفتون تیغ اوست در زرم
 نشانی از امیر المومنین نیست
 کہ تیغش نیز یار از ذوالفقار است
 کہ زور از موقم الاشبال دارد
 بہادر و بہادر پشت پر پشت
 بود کار اسد شمشیر سادات
 کہ بہت او از جنتین و از علی یاد
 مرکب نام او از ہر دو نام است
 شرف ناجدا و خود او را پسند است
 مکمل در لطافت چون گل نیست

سلطہ قادیان فتح اول تشہیدانی
 بیاد نیابت کنند دھان بزرگان
 بشارت خطا و سیرستان را کوب
 ۱۱
 کہ با شد و بختی رئیس و امیر نام است
 از قیاس با نظم و تشبہ معنیات کند کلاست
 از قیاس کلمات در زبان

تو میری کجی و کجی
۱۲

سیادت جانی پراقتار است
شنا با جمله خاطر خواه گویند
ز نامش بجز زان رو کوتاهی کرد
نه بیند بچکیں در بزم و در زرم
منظر چون بر و ز نام و رنگ است
سپه سالار بالشکر روان شد
بجوش آمد چنان دریای لشکر
چنان در جنبش آمد کوه و صحرا
پراهل کب و دهری بین چو نول و
ز بول لشکر از دل هوش بسته
نگرد از فوج بالاس کشیده
پوشید آسمان را گرد بامون
چو راجا لشکر نصرت اثر دید
ز شمشیر سپه سالار رسید
شکوه او چنان میر چرخش یافت
تدو و خروش را بال و بر رخیت
پدل گفته که ز رمش طاقت نیست
من بند و تعین زان کشم فرق
قوی تاثیر شد در دل پیش

که اینها چون گل و آن چون بهشت
چو فرزند رسول الله گویند
که بجز از جود او سپه کوتاهی کرد
بطیر او اسپر صاحب عزم
خطاب او از ان غیر و جنگ است
ظفر با فوج شاهی همخان شد
که در و نه غول و خور و نه شور شد
که شد هر کوه موج و دشت دریا
گنگن بودند تهنه گن کی او طی کهور
بیک میدان قیامت پس نشسته
که رنگ از چهره گیتی پرین
کار زان نام او گردید کردون
بشاد ملک خود را به سپر دید
ز موج آب آتش با تر رسید
که دل در سینه می جست و فانی یافت
نهال طاقتش را برگ بر رخیت
علی چون آمد این عبد و دعبیت
که اکثر بر سیاهی میزد برق
ز نیم پاشید و راق شکستش

و نشان ملک خود را سپر کرد

یسکن سرکن ویرکن بدرزد
 بے هر چا برافراز و علم نور
 مکان شه خانی از کین شد
 سپه سالار ضبط ملک او کرد
 چو راجه استر اع ملک خود دید
 بناچار از براس خط ناموس
 زون نقش مژد پاک بسته
 بار سال جگر بر کاله خویش
 پری پیکر بے عصمت نقاب
 ز عصمت در حیا پیچیده خورا
 ز فیضان مهیب منگلو سی
 گزین کرد از براس نذر والا
 روان گشتند فیضان سو دگاه
 ز اسپان گاه زنگین گزین کرد
 بدرگه آمدند اسپان خوش گام
 و گر انواع تشوقات زنگین
 بدرگاه جهان بینی روان کرد
 شهنشہ خواند مضمون مبارک
 بحکم اقتباس امر او صخ

دلش از شهر بند تن بدر زد
 از آن میدان گریز خلعت از دور
 بر آس نفس او بارش نگین شد
 به تالیف قلوب خلق رو کرد
 ز تالیف سپه سالار بشنید
 که تا بر هم نماند دست افسوس
 شفاعت از سپه سالار حبه
 تو تل جت باشا و طغریش
 سپهر مقننه را آفتاب
 چو بود ز برگ گل ذر دیده خود را
 قومی بیکل چو سپرخ آبنوسی
 قرون از وسعت دامن صحرا
 بدریا باشد ابر تیره را راه
 که بامون را پر از آهون چمن کرد
 سلیمان را بود خیل پری رام
 که باشد بابت زر کاوه سلاطین
 بصدع عجز و ادب عرض مان کرد
 اجر لشکر ان هوا سنجار کرد
 فان حجوا لخوا سلم فاج

[illegible]

مقتبل کرد و راجه را امان داد
 از آن پس از پی کشتن راجا
 به ایمان آن صنم را آتش ناکرد
 قهرین شد از شمع نصرت موطن
 پس آنکه شد پنهان عروسی
 در گنج و حسن را ن باز کردند
 قماش نقره و زرباف بومی
 در عطر و کشته و عین را دان
 فروغ زعفران چون موی نور
 ز نعل و گوهر و یاقوت حشان
 زهر جانی که آن باب عروسی است
 به حکم شاه در سر کار والا

در بیان آرائش سابق

مجلس ساجده گردند سامان
از اقسام نفایس آنچه باید
ز نقل و کوز و اقسام خوانگه
باز آنکه فرصت سامان نمودند
پس سامان ز ملک ساحق شاه
هر از آن شیشه زر کار بر خوان

[illegible]

بر دوش تو ای دل دروغ
مست و مستی نمی فروغ
که در غم تو دل از غم فروغ
و بیستی سایه چو کوسه فروغ
خطات در از غم است
شعله ها تو خیال و
فانوس خیال و
که اندر آن فانوس باد
چراغ از بیست و بیست و بیست
۱۹
حق تعالی در این عالم
و این عالم در حق تعالی
چون می باشد که فانوس
و آینه چو چرخ فانوس
یک گاه در این جهان
گرد و گرد در این جهان
چون است در این جهان
مست و مستی در این جهان
و آینه چو چرخ فانوس
چون می باشد که فانوس
و آینه چو چرخ فانوس

تر نور چشم ما کانداز ظهور است
صفت قد یلما در محفل سور
بلورین چلیچراغ پر تو آمدوز
نه برم از چلیچراغ آرایش افروشت
شعل چلیچراغ غسان بلورین
صفت فانوسها چون گنبد نور
زهر فانوس بنید چشم انصاف
به فانوس خیالی دین مائوس
در آن شب بود بر فانوس رنگین
هر اران مشعل تابنده چون ماه
شعل مشعل تابان دل افروز
برای گردن طلست بنیا
چراغمان آنقدر بهر سو سر روان
جهان از بس لباس نور پوشید
طرب کرد از چراغان شاد ز
چراغان می نمودند از بخت
چراغان جمله تن گشته دمانها
و عاگردند بصر شاد چون من
چراغان کبوتر مشرب شگفته

سراسر بزم سروستان نور است
بیایغ بزم هر سو خوشتر نور
تجلی خرمن نور دل افروز
اجرم اختران بهر تماشا است
نشاط افروز چون در صبح پروین
بانواع تجلی گشت معمور
دل نورانی از پیراهن صاف
نظر در سیر رنگ بال طاوس
حباب نور در دریای تشکین
شعل آموذ کرده کوچه و راه
برنگ پر تو حسن گلزار
دو شاخه کرد بهر مشعل منیا
که گیتی آسمان شد از چراغان
تجلی از دور و دیوار چو شید
که در هم داشت شب زلف معنیر
چو برگ ارغوان در وشت سبیل
فتیله گشت بر شکل زیانها
که شمع سلطنت زو باد روشن
تعجب بین کنول در شب شگفته

پله شاه است خوشید جهان تاب چو آئین سواری شد مرتب شهنشاه جهان بخش و جوان بخت طلب فرمود پوشاک دلا و نیز	کنول چون دینور بگفت شاداب کشود از کاکل خود یک گره شب که چون خوشید دار و از فلک تخت که گاشتن از بهارش گشت لک و نیز
رنگ آمیزی پوشاک برنگ آمیزی پوشاک و الا ورق درخت حریر برگ گل شد چمن را خواجه خلعت بدوش چو داد اول بلبتن چیره را سیج چو شاخ گل بسپر چیده دستار بسپر چیده چون خورشید انور بهتر چش دل اهل نظر بند ز سر تیغ مرصع چشم بدو ور بود سر تیغ تابان مرواحه چو بحر اعجاز و دوش بواج نگارین جامه چون گل به برگ کرد از اکت در قماشش بختان بود نه شبنم جلوه در گل بر ورق کرد منقش همچو دیاسه چمن بود	رنگ آمیزی پوشاک فت طاقوس رنگین شد و اعلا سخن و جافه عطرا سودا شد که شاه جم نشان پوشاک پوشست نمود از مدبسم الله ته بیج که هر چش بود چون موج گلزار ز موج نور اقدس چیده زر چو در خط شعاعی ذره چسند عیان شد منی نور علی نور ز بحر اعتلا موج جواهر جواهر جلوه گر شد موج در موج که دولت تارش از نور نظر کرد که بار یو گل بروی گران بود گل از شرم قماش او عرق کرد منعطر چون نسیم پیرهن بود

۱۰
 این شعر
 در وصف
 شاه جهان
 است
 و در وصف
 پوشاک
 او
 است
 و در وصف
 جواهر
 او
 است
 و در وصف
 قماش
 او
 است
 و در وصف
 عطر
 او
 است
 و در وصف
 نسیم
 او
 است

این شعر
 در وصف
 شاه جهان
 است
 و در وصف
 پوشاک
 او
 است
 و در وصف
 جواهر
 او
 است
 و در وصف
 قماش
 او
 است
 و در وصف
 عطر
 او
 است
 و در وصف
 نسیم
 او
 است

قمر و غش نور بخش چشم امید
 صفایش آن قدر بر تو مکن بود
 ز پس دولت برو مالکید مژگان
 آتو در جامه گل بافت ز دواج
 گریبان از شکوه شان شاهی
 گریبان را ز رخ زیب و نگارست
 بهارین چهره شاه و عد و مال
 مرقع آستین فیض آثار
 ز چین آستین جو دیر و دور
 نگارین بند با غارتگر هوش
 ز شاه چرخ نشان هر بند جان یافت
 لطافت کرد با هر بند پیوند
 مکرچین دوختن از رشته جان
 بدادانش که دل بر دست نثارست
 عزیز بادش و حبس جلوده کردن
 به وسعت دامن شاه جلوده پیرست
 قماش استرش از پس تنگ بود
 نثار آتو دلا و نیرش بدامن
 خور از خط شماعی کرد رشته

ز مژگان سعادت سوزن انداخت
نجات دامن از نازک ادائی
ز سرحد گریبان تا بدامن
میان بند و رخشان بر کمر بست
علم از لایحه در نشر ضیاء است
جزین هر دو علمهاے گزیده
میان بستن نگه را پیش از ان داد
به بالابست شاهنشاه والا
به خجرواد زینت شان شاهی
قماش کاغذی نازک ترا ز گل
جواهر پوش شد شاه فلک قدر
شهنشاه است بخر فیض پرور
از ان پر کرد از گوهر پر دوش
ز شرم عهده شاهنشاه والا
بدولت شد شه قدسی مظاہر
ز مژد در میان رخست سربنبر
تا لعل از رخت شاهی بیادخت
تر الماس سبک و رویشاک تابان
بود کچھراج ز رویمینت قال

که بر نام خدا این جامه را دوخت
چو پشت چشم خوابان خطائی
همه جوش گل گشت و منج گلشن
که در بار از علمایش گهربست
چو خورشید که در وسط السماءست
دو تا خورشید کس کیجا ندیده
که از خیر الامور او وسط نشان داد
کمر بند مرصع همچو جوزا
بدریا باشد الحق جان ماهی
طر از دور دامن چشم بلبل
ز انجم می شود پیرایه بدر
به پر سبک لالی جلوه گستر
که در یار او دگر گوشه را خوش
جبین پر عسری دار دریا
مرصع پوش زالوان جوهر
تو کوئی جلوه گر شد محبت سبزه
که زنگ سلطنت از شهر برافروخت
که گردید اختر دولت در شان
شعاع آفتاب اوج اقبال

[illegible]

زمر و مشکاتے و میان بود
 جواهریت بر هر عضو صفت
 جواهر افروغ از شهر یارست
 بود انگشت شتر شاه مکرم
 از آن روزیر حکم از زمین است
 آتاق بر سر شاه طرب قال
 رخ شمع انوار تجلی است
 درخشان عین چون خورشید انور
 قدر شاه است چون زمیند سرو
 پے سر سبزی شاد فک تخت
 طلایی طره و روس و افروز
 و میدا طره خورشید نیت
 شگفته پره چون گل در بسل
 مرصع طره و در گوشه
 جواهر شسته رنگین خیالی است
 درخشان سهره بر سر شالوین
 عیان از سهره نور انفساعی
 شمشاد بر حمت بود یاران
 بغیر از سهره شمشاد کس وید

که سربزتی دولت زو عیان بود
 نیز طایوس باشند زیب مصحف
 که آب و رنگ گلشن از بهار است
 بدست او خط پر کار عالم
 که از قیام و زده پر خوش نگین است
 هوید چون بلال عید اقبال
 به چای کاکل آن شمع گلکی است
 سعادت نیز نه بر گرد او سر
 نمایان پیقه چون رنگین درو
 ز پیقه ساخته دست دعا بخت
 گل خورشید و فیض صبح نوروز
 گل صد برگ نور از این خلعت
 فروغ طره درو سه خورشید گل
 چو ماه نو خیم او جیلوه
 که در داریه مضمون زلالی است
 که دست در دل انجم کشید
 چو از رخسار خاک خاکش می
 رسد سگ بر در یاریدان
 که انجم کرد و چای درو سه خورشید

[illegible]

18

چو شبنم کو کند بر برگ گل جب که گشت از وسع مطهر مغز او را ک که گونی داوه انداز عطرها با نموده شکل هر بنی چو ماهی دو بال گشت بوسه عطرها عیلا چو رنگ و بوسه گل زینده با هم محبته گشت خلق شاه جیسا درود از هر زبان شکفت چون گل جناب او پیاده شاه ما باد عس خیر الورس فخر البرایا	نموده سهره اش بر روی زیبا بجده عطر آگین بود پوشاک پر قسبه داشت بوهم بود و هم تار و را سواج شمیم عطر شای ز طیب خلق شاهنشاه والا شمیم عطر و خلق شاه خوش دم نی عطر ست آنکه نزد معنی آگاه نسیم عطر چون افشانده کاکل درود از زبان برح مصطفی باد و حسله السد و باب العطایا
دوات از لاله دوزخس قلم کرد بر و از تار سنبل نقش مسطر نویسد نسخه پوشاک شای جوانی از پی پیران فرستد بچه این نسخه نیز نگ تصویر قلم کید ستمه از مژگان نمودند نکه را چون مرکب رنگ کردند رقم کردند شهر آشوب آفاق	بهار از شوق سامان رقم کرد ز برگ سنبل اوراق اطهر که در رنگام فیض صبحگاهی بسیر گاشتن ایران فرستد بتان هم از لاله شوق تحسیر دوات از چشم افسون خوان نمودند رموج سر به بس نیز نگ کردند بیاض دیده را کردند اوراق

در نیمه شب ماه و کوه و در نیمه

نخبریه

سعدی در دیوانه نامی خوش دیده نه دوزان
با نیکو کاران و پیران و زون چون خوش داشت
وقت است بپایان کشی آنکه بر کاغذ و مداد ماننا
بیب نوشت آن گردن کاغذ و مداد و بی و لای و چهره دار
موقوف میر عبدالحلیم علی بن علی
۲۲
آرام از زبان شمس کرب خیمه و شمع
ش کربان شمع و شمع و شمع و شمع
که با آن تا جانش و جانش و جانش و جانش
و جانش و جانش و جانش و جانش

بسحر سامری منت نهادند
 ندیدم در کتاب هیچ ماهر
 کتب موجود و یاران جمله حاضر
 و جیش خسرو بشید آئین
 ز بحر وصف شاهنشاه و والا
 ز هر مصرعه سر و غم شکستم
 تعصب گر نثار و سینه صاف
 مرا بس خلعت تحسین شاهای
 پرتحسین شهنشاه سخن سنج
 با کثیر نگار فیض آثار
 خداست بنده ویر و راسپاست

که از پوشاک شاهي نسخه داود
باين تفصيل پوشاک و جواهر
حضرت شان رياض فصل ناصر
سخن راوده ام پوشاک رنگين
جواهر پوشش که دم شتوي را
سخن را سبک مرواريد بستم
همه تحسين کنند از روی انصاف
که باشم در سخن سخنان مباحي
سخن گر در دهان مني شود گنج
شود نظم طلای دست افشار
که شاد و جم نشان جوهر شاست

گوهر زمینی شمار

قلم دیگر چو بلبل خوشنواست
 چو زیت یافت خلعت از شهنشاه
 بر رخاوند از برای کامرانی
 بنیادش افتد بر کان نمودند
 نثار از بس گهر کردند مردم
 به محفل مجرب ز آفتاب است
 عدو را زان شکوه و شوکت و فر

چمن پر اے اصل مدعا شد
گل افشان شد بہار بارک اللہ
لبہفت آسمان شیخ المثانی
چندقد کان کہ تفتہ جان نمود
زمین شد آسمانے پیر زانجم
بحور خود پروے چون سحابے است
سوید اشد سپند و سینہ بمس

[illegible]

چونون ان یکاد و نقطه آن بلاگردان او شد گردش و هر	سپند و مهران بزم ذیشان شکر کردند در کام عدو هر
	طلوع بدر شب برات آید تخت و آن
به پهلوی چهر چون زرین درخت ز گلهایش بهار عیش طاس بنور عالم افسر وزی خورشان فروغ نور پاشی در تلاء طم زرا زخو شد و از انجم جواهر که جای بادشا و بحر و بر شد امام سحر گشت و قبله کان برنگ جبهه اقبال جاوید همه تن صورت آغوش گشته سعادوت در خلوت و خوا و پامال بود هر ج تجلی تخت والا بنیفا ید نگین زینب نگین دان ز شمع جان یافت زان تخت و آن بدل باله بوس حرم ماه مه را گل افشان شد گلستان نفضل زمین بالید چارم آسمان شد	پس آنکه پیش آوردند تخت بهین تخت مرصع از جواهر شعاع مهر از رنگش نمایان جواهر جلوه گرد و چو انجم بکارش کرد صفت او ستا و ما هر از ان روح جمع ز زو گهر شد ز فیض جودش شاه دوران بود هر لوحه اش در چشم امید ز غطر شوق شهر مد هوش گشته به دولت شد سوار تخت اقبال شدند آفتاب عالم آرا فرود اقبال شاهی تخت را شان به پایوش سرفراز جهان شد و بد تا دوش خدمت تخت شد را روان شد شاه با شان و تمل فیض شاه گیتی گلستان شد

منوی میرزا علی بابا بک لاری

از شرکان خوشنما تر گردیدین
 بخدمت نقد جان برفت نهاده
 همچون ابنِ میسائی گهر پوش
 چمن بر باد ایشان شاخند و
 سخاوت و قنوت چون گوهر مرغ
 از حسن اعتقاد خویش سرست
 چون تخم در رکابِ ماه بودند
 وزیرِ صاحبِ شیر و فزوننگ
 همین الدوله عمیدِ اوقیان است
 جوان محنتِ بفضل و سنگدای
 بگوشتن از بهار و چون من از جان
 تعجبش شعله گردون شراب
 بمیدان چون و آید ذوالفقار است
 و دزد و ارغوان فتح و نصرت
 و عاے دست او و دربانان
 وزیرِ صاحبِ بیت و قلم است
 پیرِ بی که بود محتاج بران
 بر و بریان قانع ذوالفقار است
 قلم نام زو است حجت مستقیم است

اگر و شاه خاصان صف کشیده
 امیران در رکاب بشیر پیاوه
 بهارستان زیبائی در آغوش
 ظفر بر نام ایشان تیغ نبندد
 شجاعت جزو تن چون جوهر تیغ
 نهاده ساغر دل بگفت و دست
 امیران یک بیک باشاد بودند
 مگر نواب قطب الملک کینگ
 از سطر طعنه کاهه نشان
 نظر پرورده فصل آهی
 وزارت یافت آروغ بهر بستان
 بر جوش موج دریا نیکار
 بدیوان چون نشید تو بهارست
 بودیش رگ ابر جلادت
 لب شمشیر در توصیف شانش
 امیر و اهب چو و کرم اوست
 وایل سینت جدش شاه مروان
 بنجامر جسم را اگر خار خار است
 وطن او را چو است از قدیم است

[illegible]

مفتی محمد امجد علی گیلانی

۱۰۰

نبود آن عسکر درگاه اعلیٰ
چو آرزو در سوخ مسی زبانی
برنگ سجده در محراب جا داشت

بباغ بندلی چون گل سپاده
 که ره در کوچه رگ بست پیر خندان
 روار و روایت در دلمان و دخیل
 هر اس انداخت در دلمان و دخیل
 چو حافظ وحشی از اشعار صائب
 نفس نگرفته از لب سوسه سپیده
 بگلزار تو زک سر و خردمان
 بدیش شیخ خطوط آفتابان
 آینه بزم از پیکر جمشید پادشاه
 به جوش آمد ز باد و تند دریا
 زیاد از قطره های جوش یاران
 بود در دوش شان گریه طمانی
 نمایان گشت ماه از کوه و شهر

ہجوم حلق ازرا حکم زیادہ
 تصادم آبخنان شد از حلق و
 نسیب چو باران و سیال
 صبا کے دور باش پیش پیش
 گزیران سداوب از بیم حجاب
 ز بیم حجابان تن گینہ
 مٹوہ چو بہا کے چو باران
 عصا ہائے کوزک گز ز نابند
 عصا و دست چاوشان پرکین
 ز چاوشان بخلق اقامہ غوغا
 گرد و پر شکوہ گرد داران
 بزرگ صبح و زینت سزائی
 ز گرد زقصرہ پردوش بہین ہرز

گروہ پیش پیش پیش پیش پیش

نہ سفاکان کو ہر پاسہ درگاہ

پان دولایه بیاضی ۱۴۱۵

10

برنگ ابرگریم آب پاشی چو این شیر در دامن کوسه دو ال شک هر یک چون رگ ابر که هر یک میخ در یاد رخیل و شست زمین هم زین عروسی آبر و یافت غبار از خاطر و گرد از سر راه	عرق ریز از جبین خوش تلاشی بریزد و شش شک پر شکو هست قدم زن پادشاه بر یک ابر به گرد راه شک شان جدل و آ چو گرد از آب شش شست و شو یافت بکیتی محو شد بر وجه و سخاوه
نگارستان چین بر هر ورق نخب دور و دیوار شد ناسد گلزار دور و دیوار راه را گلزار کرد و ند دور و دیوار چو بهاب تند با هم بر و نه چو بهادر هم کشیدند بران گشتند از صفت چین یزد ز رنگینی پروا سبده غازه بسر سبزی طراوت بخش دیده گلش چون ساغر و سروش پیش که کشید شب از خاطر فراموش بود سرفروزانان زیب گلشن بهار کاغذین گلزار بر دوش	تکلم چون وصف آئین بندگی نخب آئین بندگی از رنگ آثار فضای شهر گشتن کار کردند هنرمندان چاکدست عالم قاش نازک از بازار چیدند ز رنگارنگ گلهاس و لاویر دین هر طرف گلهاس تازه چهره سرو تازی ق کشیده چراغ دگر دو چشم بهشت گشتان زوز هر گوشه جوش ز شمع فروخت رنگ کوی و برزن پیشاپیش شه جبه چین پوش

بهری زین و زینت و زار این است و
دم و عادت و طرز و روش را بنویسد و نام
پیشیت زین یک بار و میانی را از میان
نقاش رنگ بر وزن و رنگ نگارخانه دانی
کاش باشد که میگوید چین هم است و نام
که شکل نامی نام در این است و نام
نست با یک است و نام در این است و نام
آورد و ده اند و گفته اند که در وقت فارسی
پیشاپیش شهر چین و چین و چین و چین
نام و است و در این است و نام
نام خوانند از ایران و چین و چین
که پیش از سر و دست و سر و دست و سر
نویسد هم و است و سر و دست و سر
سر از نام و سر و دست و سر و دست
در این است و سر و دست و سر و دست

ازین سر سبز گلدان سر سامان زمرود شد ز موج سبز و اش خشک که گوئی که نشان عکس خیال است چو شاخ ارغوان گردید رنگین نمک گشت تدر و و دیده بیل که بار رنگ بر بر گش گران بود دهن میگرد شیرین میوه در شاخ نه رومی در جهان بیند نه طوی	جهان سر سبز شد عالم گلستان فسر و از رشک زلف سنبلیلی مشک شکوفه نقد در و س فر او است مژه از لاله با بے بخت آگین ز سر سبزی سرو و غازه گل نمایش آن قدر نازک نشان بود طراوت می چکید از برگ بر شاخ چنین آراکش جشن عروسی

داستان شکوه آرائی فیلان

بروئے صفوه شد هر سطر مجسم که گوئی ریخت زنجیر ز خرطوم سر اعدا بهیبت کرد پا مال کجک چون برق در آب ریخته نهنگ گردیدی بر سر کوه مسلطه عمر بے بر اثر دانه فراز قله کو بے منار ک چو مقتیاست که باشد بر سر نیل چو سرو جلوه گرد سنبلیستان نشان پائے خضر و اطلالت	قلم چون وصف فیلان کرد تحریر چنان شد از قلم هر سطر مرقوم صف پیلان مست کو به مثال بشوکت هر یک گردون پناه به بین خرطوم این فیلان انبوه به خرطومش کجک دارد ادائے بود خرطوم را بر سر بھار ک بود خرطوم بر پیشانی نیل بود بالاک سر خرطوم فیلان به خرطوم آن خطوط سبزی ایت

یکے چون نقره جنگ صبح اقبال
 بود آب برش چو گلزار خرامان
 گرد برده ز خورشید یکبارو
 بود چون برق هم خوشترنگ هم تند
 ز پایش سبیل تر رسته اسبوه
 که در جستن زند با برق پسو
 که آمد در نظر چون صبح نوروز
 که کوئی سبزه بر آب روان است
 که ز زین هر دو بال شان هویت
 نمایان درخشا چون در شفق برق
 که آتش است مسیگر در زمین
 دوال شان کند دوش عت
 بود چون گنج باد آورده خسرو
 که دین شمع روشن در رخ باد
 صبا آشفگی از سر گرفت
 کنش پوش اطللس گلبات گردون
 سزد این گوے را از برق چو گلان
 بهارین گلشن صحراے شوخی
 کند چون قطره سیماب پرواز

یکے چون نیکه گردون عدو مال
 چو چشم بار ابلق شوخ جولان
 سمند و شمر غه در رفتار و در دو
 سترنگ از تندیش با و صباکت
 کمیت خوش لقا چون قلعه کوه
 بود مشکلی چو چشم شوخ آهو
 نشاط انداخت دل از دیدن بوز
 مسرت بخشی سنجاب از ان است
 هوا کردی شان چون مرغ پیدست
 مرغ زین بهشت و ساز بر فرق
 بر بردن زین گرم جستن
 رکاب شان ملال عید نصرت
 طلایی ساز آ نهاد رنگ و دو
 بغیر از کاکل زربافت اجپا د
 چو کاکل رقص شوخی در گرفت
 بود از تندی این خیل گلگون
 چو کوسا زندوم هنگام جولان
 گلستان بهار آراے شوخی
 عرق از جبهه شان گر شود باز

۱۲۰

این شعر از قلم استاد بزرگوار است و در کتاب گلستان بهار آمده است و در این نسخه به خط نستعلیق کاتبی مشهور در سال ۱۲۰۰ قمری در شهر تبریز کاتب شده است و در این نسخه به خط نستعلیق کاتبی مشهور در سال ۱۲۰۰ قمری در شهر تبریز کاتب شده است

مه شوخی عیان از چه چشم دم
 چو گام شان به بندی آشنا شد
 به بیدان آشنان در دو درانید
 اگر آفتی باشد فرش سیدان
 چنان در نرم رقاری در آیند
 خرامان چون نگار جلوه گستر
 به جلوه چون بسیار آیند گردن
 گریبان زری شان وقت رفتار
 به جستن جستن از بهت گمارند
 و ثوب شان تجبب فرینست
 قوام گرم گل بازی بصیر

بی جستن نهان در سناغرم
 بهر گامی پیا پیج العصا شد
 که صرصر اسکیست خو و نمایند
 نیفتد عکس شان از تندی شان
 که بر تارِ نظر جولان نمایند
 نشاطِ نشایه مستانه در
 صراحی یا گوید و سجده کردن
 کند رفتار را دامن گلزار
 قدم بر سلمِ سعادت گذارند
 مثالِ خفقه نظامین است
 به بحر بادِ میمانی شناور

ہو ایسی جانی جلو داران

جائو داران آہو تک صبا پی
زودہ یکدستہ پر برتارک
نمایان رنگ شان چون غنچہ گل
ویدین با پیدین کردہ انباز
ملازم پاکو تل پاسے ریاحی

بہ تندی زود رس چون نشہ سے
چو بدید در ہو اگر دی سبک پر
صدائے آن نسیم شور بلبل
چو فکر شعر بالاد و سبک ستار
بزیابی چو ساغر با صراحی

شعاعی و انجی تشبازی

قلم در وصف آتش بازی آمد

شہاب آسا بچولان سازی آمد

۱
 کسایت بفرمود
 ۲
 فرخ کانت صاحب از پیشانی
 ۳
 و باز را بکند کرد و هفت
 ۴
 کلمه بفرمود
 ۵
 لام شد و هفت
 ۶
 نوبدان و هفت
 ۷
 بسجا کردن است در آن
 ۸
 آنک ۷ غایت
 ۹
 و فریب بود و نه است
 ۱۰
 و او و اسیر بود
 ۱۱
 جستن اهل
 ۱۲
 کفر و ایمان
 ۱۳
 یک از چهار پاسداری
 ۱۴
 و از این و قاری و قاری
 ۱۵
 و کسفر و کسفر
 ۱۶
 است پس از این
 ۱۷
 قیام آن چیز
 ۱۸
 قاری و کسفر
 ۱۹
 بامداد از قاری
 ۲۰
 باین است
 ۲۱
 و کسفر و کسفر
 ۲۲
 و کسفر و کسفر
 ۲۳
 و کسفر و کسفر
 ۲۴
 و کسفر و کسفر
 ۲۵
 و کسفر و کسفر
 ۲۶
 و کسفر و کسفر
 ۲۷
 و کسفر و کسفر
 ۲۸
 و کسفر و کسفر
 ۲۹
 و کسفر و کسفر
 ۳۰
 و کسفر و کسفر

شعری بهر عجب و عجز و عجز

دینار و دینار که در دینار
پیشانی از پیر و پیر و پیر
و در پیر و پیر و پیر و پیر
پولی که در دینار و دینار
افزایش شد و دینار و دینار
چندان و دینار و دینار و دینار
از دینار و دینار و دینار و دینار
است و دینار و دینار و دینار و دینار
بلند و دینار و دینار و دینار و دینار
که در دینار و دینار و دینار و دینار
هر سه

ز چادر های گلرنگ و لاوین
بود در چادر گلرنگ و لاوین
شب از جوش هوای ماورین عید
هوای غم سیر آسمان کرد
په تعلیم حرف روشنائی
میان دو دهنه و دهنه هوایی
هوای پر غم و دود و دود و دود
ز موج نور متاب و ستاره
زمین بهر نشاز از کالی لباس
چنان در دود و دود و دود و دود
منو و روشنی جام متاب
نه هر جا کاسه متاب ز دجوش
شد از پهنی و پهنی و پهنی و پهنی
شجر با از طلائی صاف کردند
درخت آتشین با خوش بهارست
گل سیمین بهر جانب و سید
انار از دانه با بهار خندان
ز آتش بازی گل کار و سیر
شعاع بهر چرخ چون شد گل افشان

هوای چون جود شای شد گهر ریز
بهار آتش بازی از جوش
لکارین جامه زرتار پوشید
بهر جانب جریب ز روان کرد
فلک شد صفحه صدف هوایی
چو در سطح حکم خط طلالی
چو بالاکه سنار لیل ترین
هوا شد پیچ و دگر در نظاره
فکنده بر هوا افشان الماس
که در گیسو شعاع گوشواره
چو در بوتیه گداز نقره ناب
زمین از چشمه سیاه ز دجوش
زمین یکسر بر از رنگین و رخشان
پیرند شب مشجر با صاف کردند
که بر گش از زروان نقره بارست
بدان گل شبنم از دور با چیده
چو مشت شاه شاد با قوت افشان
منبت گشت جسم شب سیرا پا
تو کوئی از طرب شب شک خندان

نمود سپید چرخ بر رخ بد آئین
ز چرخ شد عیان بر عام و خاص
هوا پوشید ز یور ماسے پر کار
بنفشه تخت با سے شعله افروز
کبودی بر سر زردی نمودار
ز دسمه کاری سہتال رخشان
چنان قواری بھوناس زد و جوش
پرند دود را موشک کند حرق
زین شب طر قہ نیزنگی زرد سر
پئے ابدال باروت سامان
سقلہ پیشہ شد لکیر و رسور
بنفشہ بچور و سے خضم دون شد
ہو لکھا ہر طرف واکر و اغوش
زمین دوز آچنان شد آسمان سیر
چنان بھونال کرد افشان لکش
ہوا چین چشن از بس کام دل راند
ہوا چون کیمیا پرواز نمود
ہوا شد از شرط و اسلوب
در آتش بازی انواع حیوان

بهر مشک شب گرداب ز زمین
 که خوشید اندرین شب گشت رقص
 سوار از چرخ و از چو کجتری هار
 سر شب را گرفته در بغل روز
 چه گل کرده بهار زعفران زار
 حریف شب سلسر شد زرافشان
 که از زمین ترشح شد هوا پوش
 و رابر تیره گونی می جسد برق
 که مو شب در دویدن شد سمندر
 بود چون از دایه آتش افشان
 ز اشک آتشین خصم مقهور
 که نیمه زرد و نیمه نیلگون شد
 بزرگ شعله های شوق و جوش
 که بر شمع گریه از زری طهر
 که از دایه آتش شب گشت ابرش
 بهر جانب شمار زرافشان
 طلایه خالص از خاکستر و دود
 پراز زمین رخ چون حسن ایوب
 شمشاد و اوشب جنگل فیان

[illegible]

بهم در جنگ پیلان مقوی
 چنان از شرم و کین گشتند پریاد
 شود از جنگ این فیلان بهرین
 ز فیلان مقوی چون شر حست
 شر از سر کش خرطوم فیلان
 درین فیلان گن گن قلب اعیان
 چنان شد صد مه فیلان ترهرو
 چو گرم از صدمه پر خاش گشتند
 چو کان زرزو شاه اکرم
 ز دل جنگ شتر هر عقده خل کرد
 ز شیر شعبده دل در تحشر
 گوزنان آن قدر گشتند گستاخ
 نگارین آهوان هر سوشه ریان
 زرزو بارش ز دیگر بایم
 ز انواع طیور آتش آگین
 بهر جانب درین زرزو گلستان
 جز این خوش جلوه طاوسان چیده
 بر حد حقّه آتشین جوش
 صدای حقّه باشد بانو

به جنبش بین دو کوه سنگ سی
که آتش در نهادشان در افتاد
که ز پیداشود از کان آهن
به فیل چرخ زنجیر طلا بست
چو برق از رگ ابرو نمایان
طلالش نقره تبارق و فدا
که فیل چرخ زود زوید و پهلوی
همه تن کیسه شخاش گشتند
بیک ساعت پاشیدند از هم
نگه از سیرشان قوس اجل کرد
که در آتش دوییدی از تهور
که سر کردند جنگ شلخ و شلخ
تعجب بین که آهو کرد پرواز
بجنگ زرگری پاکر و قسام
هوا شد آشیان مرغ زرین
بود طاوس سستی بال افشان
کس طاوس زرین پانندیده
ز دلهما شور محشر شد فراموش
طراق استخوان سخت اندوه

[illegible]

مکتبہ اسلامیہ لاہور

میرس اردیو ہاے آتشین دم
چو بخت تیرہ اعدائے شای
قوی ہیکل مہیب آگندہ بازو
بحالے تجمہ باورچین شان
نہ خصم شاہ ہر یک بسنگہ کین دشت
شرار افشان چنان شد دیو کسش
نہ از باروت دود جلوه گر شد

که عفریت از نگاه شان خور و درم
سرایای همه غرق سیاهی
عمیان پشت ننگ از چین ابرو
همه فرود و فرعون است و پادمان
تو کوئی دوزخ و آستین دشت
که لنگ غوطه زود در بحر آتش
که از گیتی بخا غم بدر شد

سورج خیر فی ثمر

یو صفت نغمه شد هر صفت چون چنگ
قلم شد در زوات از فیض این سورا
بسی مطربان از جوش نغمه
شگفتن گل کسند از موج آواز
چو مطرب نغمه رنگین سدا یی
چنان رقصه نوا بر تار هر ساز
بود مرغوله آواز تحسیر
کنند مرغول شان دل در فلاحن
چو آهنگ نوا در تاختن شد

برو هر سطر چون تار خوش آهنگ
 بهج نغمه سخنان شکل طنبور
 هوا گردید گوهر پوشش نغمه
 رک ابراست گونی تار هر ساز
 ز شاخ ارغوان رنگین تر آید
 که بر روزه رسن قصه رستن باز
 بصدید هوش چون زلف گر گیر
 ز نغمه ضرب شان در سینه ناخن
 گمنام صدید آهوس ختن شد

آغاز و بیان تحریر اسماعیلی پر وہ اسے ہندی در قالب لفظ فارسی

زمیندی مطربان چشم پرواز

گلِ عشرت و منید از شاخِ آواز

۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲

سرود نغمه پروازان هندی
 زوستان کدول را گرم پرواز
 رسا تر از شراب سر ترغم
 نوامیکر و کار شراب به
 تر تم فوت روح و خط جان بود
 نه چندان نغمه ز دانه طرف جوش
 چنان مبرم نوار زخم دل بست
 بود و ز ریش از آواز پرده
 چو جوش می نواز تا رچی بست
 نسیم نغمه مادر شک مالی ست
 نوا نغمه کامو از گهر گوش
 از ان آهنگ است نجس جان است
 در ان محفل کجا برگوش میزد
 ز شوق این نوا های دل آرا
 بهر سو جوش زد چندین ترانه
 چو مطرب دام رنگین در بو است
 اگر شاپور با خسرو بجا است
 چو بحر نغمه در طغیان در آید
 رباب از تار وار و جاده عیش

ربود از هو شمعان دل برندی
 به تالان متاع صبر و ساز
 نواز تار با گرم تلاطم
 شد به هر ره گرامت از دم نغمه
 بخون گرمی شراب مرچیان بود
 که دل آئین شود از غارت هوش
 که این زخم از غم به مری ست
 تو سدا در و از بر ساز پرده
 از ان می مستمع گشته مست
 ملک بالاس گردون در بو است
 ربود از دل شکیب از خرد هوش
 که در هر نغمه آشغال بیان است
 نوا کای نه راه هوش میزد
 کند گل آرزو از خاک دارا
 از انهایک ترانه بے ادانه
 ز شوق مرغ دل بے بال و پر است
 بے این نغمه از خسرت هلاک است
 بهر مونس جے ترغم دل رباید
 در آهنگ است از مداده عیش

سرود نغمه پروازان هندی
 زوستان کدول را گرم پرواز
 رسا تر از شراب سر ترغم
 نوامیکر و کار شراب به
 تر تم فوت روح و خط جان بود
 نه چندان نغمه ز دانه طرف جوش
 چنان مبرم نوار زخم دل بست
 بود و ز ریش از آواز پرده
 چو جوش می نواز تا رچی بست
 نسیم نغمه مادر شک مالی ست
 نوا نغمه کامو از گهر گوش
 از ان آهنگ است نجس جان است
 در ان محفل کجا برگوش میزد
 ز شوق این نوا های دل آرا
 بهر سو جوش زد چندین ترانه
 چو مطرب دام رنگین در بو است
 اگر شاپور با خسرو بجا است
 چو بحر نغمه در طغیان در آید
 رباب از تار وار و جاده عیش

سرود نغمه پروازان هندی
 زوستان کدول را گرم پرواز
 رسا تر از شراب سر ترغم
 نوامیکر و کار شراب به
 تر تم فوت روح و خط جان بود
 نه چندان نغمه ز دانه طرف جوش
 چنان مبرم نوار زخم دل بست
 بود و ز ریش از آواز پرده
 چو جوش می نواز تا رچی بست
 نسیم نغمه مادر شک مالی ست
 نوا نغمه کامو از گهر گوش
 از ان آهنگ است نجس جان است
 در ان محفل کجا برگوش میزد
 ز شوق این نوا های دل آرا
 بهر سو جوش زد چندین ترانه
 چو مطرب دام رنگین در بو است
 اگر شاپور با خسرو بجا است
 چو بحر نغمه در طغیان در آید
 رباب از تار وار و جاده عیش

سرود نغمه پروازان هندی
 زوستان کدول را گرم پرواز
 رسا تر از شراب سر ترغم
 نوامیکر و کار شراب به
 تر تم فوت روح و خط جان بود
 نه چندان نغمه ز دانه طرف جوش
 چنان مبرم نوار زخم دل بست
 بود و ز ریش از آواز پرده
 چو جوش می نواز تا رچی بست
 نسیم نغمه مادر شک مالی ست
 نوا نغمه کامو از گهر گوش
 از ان آهنگ است نجس جان است
 در ان محفل کجا برگوش میزد
 ز شوق این نوا های دل آرا
 بهر سو جوش زد چندین ترانه
 چو مطرب دام رنگین در بو است
 اگر شاپور با خسرو بجا است
 چو بحر نغمه در طغیان در آید
 رباب از تار وار و جاده عیش

کسے کو زین ترخم قوت جان کرد
 نوا کے کاٹھی رہا اگر سرایت
 چنان معج نوا از تار می جست
 معنی نغمه ز انسان و لغزشین کرد
 نوار آ پختان از نشاء پیست
 باستیفاس لذات ترانه
 جهان شد زنده ز آهنگ تبیه
 چو متقار از می این جشن تر کرد
 کند گوش از پی چشم این تناس
 زهر و ستان رباب نغمه پرداز
 خرد و نغمه رانج روان یافت
 کند مرغ و لہر و ل شکارے
 نمود از نغمه باور کوچه و کو
 شکیب از دل ربودے نغمه نے
 اگر دہلی نماید فخر شاید
 بود و رکاشن گلر زہر لب
 خرد زین نغمه عریان از لباس است
 قرار از دل ربودے نغمه بیشک
 عد الطنبور و ہر الصوت فی الجمع

رشادی بک تار طربان کرد
 بکسر ہوش نقد جان ربایند
 کہ ب را گرد و خجلیت چرچین بست
 کہ ہر کس پے رویہ آفرین کرد
 کہ پیش اوے گلگون کر یہ است
 ترا کافی ست این جشن شہانہ
 کز و برخواست موبے جان و میرہ
 روا حسن کراہ نغمه سر کرد
 نوا حسن کراہ باید اورا
 دے و اگر و از عشرت کہ راز
 وزان ہر گنج بس سامان جہان یا
 بزنک زلف خوبان دام کارے
 کہ ہر پردہ نگار خوش شمارو
 شکستے نشاء او سورتے
 نوائے زین بہ اگر کے سراید
 سرو و خار کن بایت و درین شب
 گدائے زہد را ہم بلاست
 کہ بود صبر در و لما چو رشک
 فسال البقیع الارواح بالسمع

[illegible]

نوادگان از طرف ترکیب باشد
 ز ترکیب نغمه پروازان بهر سو
 خوشوق باز اول اجتناب بودی موند
 نواشد چون نسیم نوبهاران
 نوازد و نغمه چنان شیرین اثر شد
 نوازد ترک و نواز خاص عام است
 ترانه بخج قوال خوش گوئی
 سر آمدند قوالان چیده
 دل از فیض نوا می شد چو گلشن
 چنان قوال ز نقش طرب ناک
 خروید و شوش گشته زن ترانه
 چنان قوال آهنگ کشیده
 کس کو برم شاهان را بے وید
 گرفت از نغمه کس خسروانی
 چنان آهنگ بر لب و لعل بست
 تو این آهنگ را بیا جبارانی

در یک تازی

در یک تازی

در یک تازی

حسن را از بس تعقیب باشد
 خوشوق سر زوز قیقان شد راغو
 کو نکل اجلدی اول دل بندک خوشا
 چو غنچه و انگشت زوے دل جان
 که نغمه در دست بر طرب نیشکر شد
 بتاراج خرد و ترکی تمام است
 پیچوگان نوادل بر و چون گوئی
 بسا آهنگ نواز نا شنیده
 ترانه میسید بر روح روشن
 که می مالید بر کس و نیم در خاک
 چو بسمل از نگاه قاتلان
 که گردون و نواز او زبیده
 چنین آهنگ نواز تمام شنید
 جهان پیرانه موز سر جوانی
 که گوش مرد قانت ناشکیب است
 نوازی بادل نغمه زار وانی

تحریر و آواز و مقام و بیت و چهار شعبه آن

ازین ره شعبه با بسیار خیزد
 از و هر گوشه آواز باشد

مقام نغمه رنگ عیش ریزد
 درین جشن احتفال تازه باشد

نوادگان از طرف ترکیب باشد
 ز ترکیب نغمه پروازان بهر سو
 خوشوق باز اول اجتناب بودی موند
 نواشد چون نسیم نوبهاران
 نوازد و نغمه چنان شیرین اثر شد
 نوازد ترک و نواز خاص عام است
 ترانه بخج قوال خوش گوئی
 سر آمدند قوالان چیده
 دل از فیض نوا می شد چو گلشن
 چنان قوال ز نقش طرب ناک
 خروید و شوش گشته زن ترانه
 چنان قوال آهنگ کشیده
 کس کو برم شاهان را بے وید
 گرفت از نغمه کس خسروانی
 چنان آهنگ بر لب و لعل بست
 تو این آهنگ را بیا جبارانی

دلت گردن تمام عیش شیدا است
 کند هر پره از عشرت فزانی
 باین لذت چو زاهد آشنا شد
 معنی نغمه چون باد آه گنجت
 بدینسان نغمه زنی بر در شور
 رسائی بسکه در آهنگ و سارست
 بهار از شجعت شد و زلف ساره
 در موج نغمه قوال هوسر مند
 از غنوق نغمه جان پرور هوسر
 چو خوش رو و عاق از نغمه خوب
 بزرگ و کوچیک از آهنگ مخطوط
 جوهر چرخ این بیاون نغمه شنید
 غم مشب پایمال بے ثباتی است
 چو سرب نغمه شادی بر آه گنجت
 تر نغمه پنجم عشرت پناه است
 مخیر آفتد شد نغمه و سار
 معنی چون نوائے تازه سکر کرد
 ز تاشیر بهار نغمه هر جا
 چو افکنم این تر نغمه تا فلک شور

ز تار ساز راه راست پید است
 چو مشوق مرتفع و کربانی
 نماز چنگاه از بے قضا شد
 بجام باد که کل اصفیان سخت
 به خسر و گوش کرد از کس نه شاپور
 نشاط اندوزی او تا حجاز دست
 سه گاه عشرت افرا که ستاره
 کمند که بر حصار چرخ افکند
 عراق آمد سیر کشور هوسر
 معنی کرد عقل و هوش مقلوب
 سر انگشت نو از آهنگ مخطوط
 نهفت از نغمه روسته خویش ناپید
 نوا با بر سرش کتب بیاتی است
 حسینی در گلوک تشنگان نجات
 که او عیش در اوج دوگاه است
 که چشم هوش از حیرت بود باز
 دل عشاق بر آه شفته تر کرد
 دل زاهد شود نوروز خارا
 تماشا کرد از بام سما هوسر

چنان بر لب با وج نغمه آید
 معنی بوسلیک را گویش است
 نسیم نغمه نور و ز صبا
 بود هر نغمه را و عشرت انگیز
 نه نور و ز غم را باشد این عیش
 چنان آهنگ بر دوش محفل
 دل و جان را دهد عمر دوباره
 جهان شد آنچنان بانغمه مشغول
 چو بر آهنگ زد مطرب کران را
 چنان مطرب نواز نغمین سزاید
 بخو نیز ملاکت نه کمر
 دف از نقش نواز نغمین بهارست
 بدلی گفت دل ما زاد شامک
 محالفت را و برین جستن جهانگیر

که هوش از رستم زایل ریاید
 سر و او ره و نخواه عیش است
 عشقیران را عشرت سینه باشد
 دل شوریده را در این ره اوین
 نه نور و ز غم دار چنین عیش
 که بوسه در پیش زنگوله دل
 بهار چپا رگها چپا ز تار
 که شد بهنگامه عزال معزول
 را وج هوش زیر افکند جان را
 که نه نیشگر خوری ساید
 بزنگ نیزه در فتح نهان
 تو گوی چون کف بسته نگارست
 که از و اسفهان شد صفا ناک
 نصیب نیست غیب از ناله زیر

تجیر آوازه که هر کدام از این دو مقام حاصل شود

فبیض سلماک نیکین قانون
 نواشد با طرب آن مایه دساز
 نواسه کاسه وار و فیض نوروز

ز سرگردانی آمد فکر سرون
 که گیتی میکند از جشن شایو
 گوش تفریح دل بخشد شب و روز

تجیر سی کن

سرو و الحی نسیم شادمانی ست منغی متالب خود و فشان کرد دین از نغمه چون گوهر کشاشد نواک نغمه چون گشته سبک سیر نواک دلر باد و رخنه چنگ چنان در نغمه عیش شادمانی ست جهان زین نغمه باشد همچنان شاد نسیم نغمه چون در دلبری شد دل از خصل نوا صد و او یابد حلاوت داد آهنگ نوا آئین چنان آهنگ با کردند مدوش نشاط انداخت ز آهنگ ساد عوج و دشت آهنگ چنان یابد نوا در دل نوازی راج روح است رجبش شاه و ساز برگ آهید جهان برین چین آئین نوی یافت رنجبت زهره رنگ فروخته دشت چسان و صفت نوا لب زوا طهار	نوا و نواک نیک کامرانی ست شکار مدوش چون نخچیر گمان کرد تو گوئی حقه کاوس و اش گفته شسته راسب نوا قوشی از ویر بود او رنگی آفتابیم تنگ تو گوئی رور میشن مهر گانی ست که از کین سیاهوش کت یابد لب بر غنچه کبک دری شد چوان مفاس که گنج کاویا بد که باشد سیوه این باغ شیرین که و گمیر کین اسج شد فراموش به سخت طاق و بیسی کرد جادول که چالیش ماه بر کوهان خود داد که در کینیتش فیض صبح است بگیتی تازه شد آئین حبشید دل از فیض نوا کینش روی یافت ز داغ سیننه گنج سوخته دشت بود آرایش خورشید و شوار

نغمه

نغمه و نواک نیک کامرانی ست
شکار مدوش چون نخچیر گمان کرد
تو گوئی حقه کاوس و اش
گفته شسته راسب نوا قوشی از ویر
بود او رنگی آفتابیم تنگ
تو گوئی رور میشن مهر گانی ست
که از کین سیاهوش کت یابد
لب بر غنچه کبک دری شد
چوان مفاس که گنج کاویا بد
که باشد سیوه این باغ شیرین
که و گمیر کین اسج شد فراموش
به سخت طاق و بیسی کرد جادول
که چالیش ماه بر کوهان خود داد
که در کینیتش فیض صبح است
بگیتی تازه شد آئین حبشید
دل از فیض نوا کینش روی یافت
ز داغ سیننه گنج سوخته دشت
بود آرایش خورشید و شوار

نغمه و نواک نیک کامرانی ست
شکار مدوش چون نخچیر گمان کرد
تو گوئی حقه کاوس و اش
گفته شسته راسب نوا قوشی از ویر
بود او رنگی آفتابیم تنگ
تو گوئی رور میشن مهر گانی ست
که از کین سیاهوش کت یابد
لب بر غنچه کبک دری شد
چوان مفاس که گنج کاویا بد
که باشد سیوه این باغ شیرین
که و گمیر کین اسج شد فراموش
به سخت طاق و بیسی کرد جادول
که چالیش ماه بر کوهان خود داد
که در کینیتش فیض صبح است
بگیتی تازه شد آئین حبشید
دل از فیض نوا کینش روی یافت
ز داغ سیننه گنج سوخته دشت
بود آرایش خورشید و شوار

نغمه و نواک نیک کامرانی ست
شکار مدوش چون نخچیر گمان کرد
تو گوئی حقه کاوس و اش
گفته شسته راسب نوا قوشی از ویر
بود او رنگی آفتابیم تنگ
تو گوئی رور میشن مهر گانی ست
که از کین سیاهوش کت یابد
لب بر غنچه کبک دری شد
چوان مفاس که گنج کاویا بد
که باشد سیوه این باغ شیرین
که و گمیر کین اسج شد فراموش
به سخت طاق و بیسی کرد جادول
که چالیش ماه بر کوهان خود داد
که در کینیتش فیض صبح است
بگیتی تازه شد آئین حبشید
دل از فیض نوا کینش روی یافت
ز داغ سیننه گنج سوخته دشت
بود آرایش خورشید و شوار

امام مثنوی گویان نظامی
 چو در سحر آفرینی کرد آهنگ
 چو اواز تنگ معنی را طرز آزد
 ز کفر از معانی شد جو کل چین
 بد امان تکلم شد کس برین
 چنان در سبک گوهر بست سی لحن
 کلام چون ادا شد مدعا کرد
 پی بزم شهنشاه مکرّم
 شهنشاه که پرویش غلام است
 نباشد شب به درون میخس را
 گواهی سید هر وی و طوسی
 محوسی گر همه شد اوجاه است
 اسپر زور صمصام است کافر
 اگر هر وزیر بودی اندرین عهد
 امان میخواست از تیغ شهنشاه
 بیای جشن این شاه جهان بان
 نظامی را تیغ گر نمودم
 جگر چون دانه یا قوت سفتّم
 که تا هر ساسم کنز نارسائی

ز لالی زود را قسار غلامی
 پرید از روی سحر سامی رنگ
 نگارستان مانی رنگ بازو
 بباغ نظم پیوست چید رنگین
 ز کفن بارید در بزم پرویز
 که خاطر را از و گزاشت صحن
 با و در نکته سخنی اقتدا کرد
 بنظم آوردم این سی لحن من هم
 ناز خیل خصل از خیل عام است
 که باشد بنده اش پرویز کسری
 که کسری بود در دین محوسی
 غلام بادشاه دین پناه است
 غلام شاه اسلام است کافر
 به حفظ ملک خود کرد پی بجهد
 روان میگردد خست را بدرگاه
 بهار نظم را کردم گلستان
 و کس حسن و کبر و کفر و دم
 که نام پرده با و پرده کفتم
 به موسیقی ندارد و ششانی

مثنوی میرزا علی گنجی

رنگ گلستان

انشاؤا لک
 العون و النور
 و فیه من جملة
 و دال بر کبره
 یعنی خواص
 و الشا و سلسله
 یعنی خواص
 از غایت
 سلسله خرقان
 هم یکبار
 از سلسله
 سلسله
 ان لایب
 نیز که در
 می باشد
 شد و بعد از
 چند سال
 چنانکه
 نوشت تمام
 رساله
 از انجا

تہجہ و از خود است بشماست در دل و جان
تو بہر ما خیر

چرخ نظم گیر و حفظ و نحوه
 به بحر فرس هندی را شنا نیست
 به نظم من ز معنی در نماند
 به شادابی الفاظ و معانی
 زیاران سخندان التماس است
 کشد از راه معنی بدل انصاف
 بهر بیت از و بیت ز من قسم
 تلاش دست و پا به مایه بیت
 کنو یک پرده نازک تر نو شتم
 و گر آن باغ بود این جوئے است
 بود بهتر از اول نقش ثانی
 که او بحر است و من در پیش و طر
 چمن رازنگ بخشد رنگ را تاب
 و مد گلهاے رنگارنگ در باغ
 به گلزار سخن گلها و ماندنم
 نشاندم بر طراز نو به کرسی
 که روح میخسرو گشت زو شاد
 که پرواز و سه دل رانی دل جان
 پیای کر و داز و سیتی و ساز

بآن قدرت که او را در سخن بود
 بآن قدرت فروزش قوت جان
 بود شاد بر این معنی چو دوست
 چو دید این رخ طبع گنج سخت
 نیارت آن بهار افکای تغریب
 اگر چه میسر بود او شاد
 بفکر دور و دور پرواز دارو
 در انواع سخن کاندز جهانست
 و لے من هم ازین گلدسته نو
 کمال از طرف خود و نخواه دارم
 بود نا بنده فضل و تیغ هر دو
 من از زید علی شمشیر دارم
 بصدق این گفتگو من قرین است
 صدمه گردا خسرو را خضر خان
 شبه ما چشمه آب حیات است
 خضر خان نوکر این خاندان است
 ازین سر چشمه دریای اعظم
 گل افشان کرده ام از دور بینی
 شناسد بر که از نظر شکست است

در بیان

در بیان

در بیان

که گنج سینه اش در عدن بود
 نوید وعده گنج از خضر خان
 که این بیت از زبان خضر خان گفت
 کم از گنج نباشد فردرخت
 به موسیقی چنین نرم طرب چید
 نداشت چرخ چون او دیگر یاد
 نبی نبود و لے اعجاز دارد
 به قدرت خسرو صاحبقرانست
 درین عصر مملکت میر خسرو
 امید تربیت از شاه دارم
 که دارم برق و دارم میخ هر دو
 کمال فضل هم زان شیر دارم
 صحیفه شاد کامل برین است
 به نظم مشنوی گنج فرادوان
 که صد چون خضر خان را زو بر است
 که هر خان در شمار نوکران است
 جهان سیراب بقصد باد و من هم
 چمن سازی و معنی آفرینی
 که پیش از من کسی نینسازد

۴۹
 در بیان

مثنوی میرزا علی محمد گیلانی

کنون گرم کس راهست نیرو ویرین صنعت کند این داستان بند کند از صفی سیدان نگار پو اگر گوهر و بر و س آفرین باد و گرنیاید از و این کار و شوار معاذ الله ربی غافر الذنب من و این گفتگو هیات هیات بدریاسه خرد کیونند در و به فضل شاه بود این در که سقیم به بجزم معتزف در سه و در عهد	بیا بدیش این میدان و این گو چون ساز و مدار از شیر وقت خم هر حرف چو کان نقطه چون گو من اورا همچو شاگرد او چو استاد برین صنعت کند تحسین بسیار اتوب الله قد فرطت فی الجنب همه نفیم نباشد با من اثبات گفت و عوسله موج لائیز کو ز فیض جبین او چون گل شکستم و آخر حرف دعویسان الحمد
بزم افروزی رقص کینچیان قسم دیکو ابر بخت انبینه بوجه بزم رقص از معنی خاص طوائف گرم رقص و پای کو بی دو دای جانم از گلبرگ گلشن رنجه برهنه زن هنگامه گل جنبه همچو صبح بخت انگیز از آن ابر و پیشانی تابان در ابر و کرد جاد لهما مشتاق	شمار سر رشته مقصد گردید رنگ زلف شد هر سطر خاص بر کرده لب اس کار چوبی کناری حبل افراد و ردمن نگار قاتل کیفیت مل خم ابر و چو نوک و شمشیر مبارک باد صبح عید قربان تو گوئی شیشه چید بطاق

ورا بر و زعفر بر بان معانی است
 چو زو طغیان بحر حسن پراور
 نظر در موجها چون شد تباهی
 نرا از دل که خضر راه بین است
 دل از خساره و گریه و آروغیت
 بود کامل بر این منی مباحی
 میان زلف و لعل گوی شواره
 نجات از خال و از زلف است شوره
 چنان بر صفه خسار حال است
 نه خال مرومک زان میل ندو
 بگر چشم مست حس پر داز
 که تا بسمل کند دلهای خسته
 تسلط لازم چشم سیاه است
 به چشم شوخ که مرگان زندگ
 نگه در و دل بر تمنید است
 نگه قیقاچ از بر چشم بسته
 اداس گردش چشم فسون گر
 بسوس گردش چشم کرد آهنگ
 دو ترک چشم ساغر کف دست

وے المضمون برهان اقترانی است
شماره تار گیسو موج در موج
بسوی خط تارک گشت راهی
که راه پندر صورت همین است
ز تاب خورشید سایه بگرنجیت
که رنگ نیست بالاسیاهی
بهار عشق چیمان کن طیاره
که این ماست و آن خود مهره مار
که گوئی نقطه جسم ممال است
که هم رنگ است با هم رنگ خوگر
نه برگزید شکرگان فنون ساز
که شمه آستین بایر شکسته
بستر کستان قراخان بادشاه است
که شمه چون سنان و نبال چوئی
ز موج سر مهر درویش کند است
بدلها ناخن شایین شکسته
به کف دار و چو ساقی دور ساغر
تماشا پیاں گردش رنگ
چنان گشتند از صهبایمیت

[illegible]

که بود گوش نر و صاحب دیده
صفائی گوش متبانی پرنش
بود گوش از صفایا لاسه کردن
که زان گوش را فرو و مقدر
از آن شد گوش زیبا گوشه اما
جبین آینه و بینی چو دست
نرم و ارید بینی گاه و دیدن
در آن بینی نه مروارید و یا قوت
سرشک و قطره خون دل مات
عرق کان بچوبین و زخ دیده
دین چون قطره از خط یا قوت
بود و از دین در تاب و در هیچ
وین سر چشمه گوشه شقایق
تبسم از برق آخچه فرق است
لب از رنگ لطافت چهره افروز
مسی زیر لب و اطراف دندان
په لب مسی همسایه نیکوست
تبسم در مسی دارد بهار
وین چون ساغر یا قوت پیر

و و ساغر از دوست هر دو غلطید
از آن کتاب اختر هر دو را فتنید
بلورین قیف بر مینا کے کردن
که شبنم زیب گل باشد بگلزار
که می باشد صد جاس گهرها
نه بحر حسن موج نور بسته
چو قطره دل هتایک چکیدن
نگاه عالمی را در بهیوت
تقله که سرگردان حسن حیرت از آن
بود در رنگ صہبای چکیده
بحر و دلکش جان را در دہوت
ز راه گفتگوئے بر سر تیج
تبسم موج آب زندگانی
که بر دندان یعنی خم برق است
شفق کرد است گل از صبح نوروز
تو گوی ظلمت است و آبجوان
سواد لاله زیب سرخی است
چو تیغ کور خشد در غبار
مسی داروے پیشوی است و روے

دینا دینا دینا دینا

تقسیم از مسمی و پان نسبیان
 دو وصل و پان دو چشم و سر هم از
 گلو در حسن بود از بس مصفا
 نه در بهای صاف آن نگین است
 ز لب تا چشمه سار آب حیوان
 ترخ از لب شان می کند گل
 بگرداب زرخ مائل بهمان
 چنان سیل زرخ خیرت تورست
 بیاض گردن و صافی سینه
 گلو بندری چون نخل زرد
 گلو بندری زرب گلو ها
 صفای سینه صیقل شد چندان
 به نزد معنی آگاهان آفاق
 نمود موج رنگ پان در سینه
 و زلف پر گمر بالای سینه
 کان الصبر و اللهم الکلمه
 دو چشم و سینه رایا هم بهاری است
 بیازوبند و ساعد دل خور و تاب
 بزنگارنگ چوری یاره یار است

چو در شام از شفق برق در شان
 بود هم رنگ با هم رنگ و مساز
 نمود موج رنگ پان چون زمینا
 که عکس دیده پاک خون فشان است
 بقدر بوسه داری فاصله آن
 ز برگ گل شنوا هم رنگ لبیل
 چو بر چای به جوم کاروانی
 که از قوط خجالت سرخ و زرد است
 نمود و صبح و صبح خوش قرینه
 خطوط آفتاب از صبح سر زرد
 چو بر برگ سمن از با چنپ
 که پروی زلف و مروارید تابان
 بود عکس ز آه و اشک عشاق
 بزنگ موج می از آبگینه
 چو بیت آه و اشک در سفینه
 غل الا صباح لیل مدلهمه
 چو چار که در پیشش انار است
 چسان آید برون از موج و گرداب
 که آن چون گلشن این چون بهار است

چو در شام از شفق برق در شان
 بود هم رنگ با هم رنگ و مساز
 نمود موج رنگ پان چون زمینا
 که عکس دیده پاک خون فشان است
 بقدر بوسه داری فاصله آن
 ز برگ گل شنوا هم رنگ لبیل
 چو بر چای به جوم کاروانی
 که از قوط خجالت سرخ و زرد است
 نمود و صبح و صبح خوش قرینه
 خطوط آفتاب از صبح سر زرد
 چو بر برگ سمن از با چنپ
 که پروی زلف و مروارید تابان
 بود عکس ز آه و اشک عشاق
 بزنگ موج می از آبگینه
 چو بیت آه و اشک در سفینه
 غل الا صباح لیل مدلهمه
 چو چار که در پیشش انار است
 چسان آید برون از موج و گرداب
 که آن چون گلشن این چون بهار است

منوی هم رنگ پان گرامی

بزانو گر شود آئینه بمهر
 نگارین پائے زینب ساق و بچو
 بود آوازه نگار و زینب خصال
 شهر حسن از عدالت کرد خالی
 چو در رفتن برافرازد قیامت
 نثار و نقش پاکند زمین است
 از آنها آن که نقش آبله داشت
 نثار و رخ ز چو چک نقش آفت
 در آن رخ کز لطافت یک کتاب است
 ز بس صاف است بحر حسن خسار
 گرو به از صیاحت غازه برزو
 یک از تاب حسن صندلی رنگ
 یک را حسن گندم کون رشته
 یک از موج رنگ زعفرانی
 یک بر دے ز رنگ سری هوش
 بر قص از هر گرو به دسته دسته
 شعاع جلیل و موج کناری
 مگر دو برق اندر ابره نهان
 به کار لباس زر نگاری

در زینب زینب

در زینب زینب

در زینب زینب

مسلسل گردد از زنجیر جبر
 سی سرو و دیده بر لب جبر
 صدای شیشه و لهما پایمال
 نوای لب امین پائمالی
 قیامت میشود باران قیامت
 که تصویر خرام فتنه این است
 ز حسن خویش در دل با کاشت
 عرق و رخ فرو رفت از لطافت
 ز چو چک نقطه ای انتخاب است
 ز صافی شد گهر و رو نمودار
 گرو به از صیاحت سبزه بر جو
 صدای شوق افرو و به بن رنگ
 که بسته بر کتاب حسن رشته
 بهار و دیده کرو و ارغوانی
 به عاشق ناله زن گفته که خاموش
 نکه زانها عجب گامد سببه
 بود در قص برق تو بهاری
 کز آن جلیل کشد سرور گریبان
 بود کار بر آب زکری

منوی میرزا علی گوری

۵۶

کساری و گہ در سحر شان بشی کیک پر الک سونجی سوسی کناری بین لیٹن کنا سو گوندین کناری نیست ز شان دور دامن زہر سو شعلہ یک شوق باران نگاہ و ابرو و بازو پانداز بگردن جنبش رقص و لاوینز دو ساعد در نشاط جلوہ ریزی چو یک شاید بعل رخشان بودوش کھولی کج بر تین بر جیون ساجا لنگ سون جیو کو لنگاے لیون و کامی من سی ایندی دکن دھس بہ عضوے طرب مستانہ رقص ز جستن جستن شان می جہد دل سپاہ چیدن سر تانہ پرور قدیم در رقص زان رو بقرار است کمر در پیچ و تاب رقص بیتاب چنان در رقص تابانہ زیان فیت بر رقص دور رقصان ہر پرزاد	چو برق و قطر ہا در ابر نیسان و پنی تن کی جھلک منت منون لوسی گھٹا ہی دامننی ہی اور پوندین گشت از جھل خود پر تو افکن گرفتہ دامن سپین عذاران ہمہ با یکدگر گردید و مساز چو موج مے بہینا فرحت انگیز ز بحر رقص بگر موج خیزی ز شوقش و اکند نظارہ آغوش گھٹا ہی دامننی ہی کو کلا ہی مشک سون چت و انوائے دل کینون گیرین ات جھوم کے چنل پکن پر چو جوش مے کہ در میخانہ رقص غم از پا کو ب شان در رقص سہل گزار و بقیہ زری پا پر اسگر کہ برد لہاے گرم اورا گداز است چو موسے کہ او فتد و جوش گرداب کہ دل را تاب و طاقت از میان رفت بزمک شعلہ بجپیدہ در باد

زرقص دانہ مرو ازید ایشان
خدا م داری باورقص حالی
بگوش نشسته که غم علیل است
برقص پتہ دل را انبساط است
و کہ ہر سخن شان پر دم
ہمہ پردوز ہم چون ہالہ درقص
یہ ملبوس زری دررقص آست
ز رنگین رقص کان و نہایت
کہہ و تنک زدن دست نگارین
تو کوئی درچہن رنگین تدریس
ز دیوان و دوست عشرت اقرا
چہ خوش این نازنیشان را نمود
خام عشوہ ہاے شوخ و طناز
بتان را طرہ برسد جامہ زردوز
برنگ شمع زاتہا قد کشید
گرہ زن گشتہ ہر شوخ پر تیراد
چو ہر شوخ جبین آئینہ قصد
زموج جنبش ابروے ایشان
اداے گردن چہ شمع فسون ساز

صدف سان باز ماند چشم حیران
 کز و بار و شراب پر کشا لی
 صدف موج آب بسبیل است
 غمخیز پدید نشاط است
 نگه بار و زرقان پر گهر سیخ
 بزرگ شعله چو آله در قش
 برنگ گرد و پا در نمایند
 و مانع هوش فانوس خیالی است
 نظر را میر به فیض بهارین
 بهم زهر و وبال از شاخ سروس
 رقم شد و شکسته و ده بالا
 مگر شب ساحل آب کی دوست
 چو موج به بصیر دل سبک
 چو شمع زرم عشرت دیده آفر
 برنگ قطره از دلهام چکیدن
 ز کاکل بر دل و از نغمه بر باد
 نگه در چشم و دل در سینه رقصه
 ققاده کشتی دلهام بطوفان
 بحسب آفرده دلهام نظر باز

[illegible]

پری را کے برقص شان اصول است اشعارات بنان شرح بیان است ہنگام اشارت چشم و ابرو بہ اطلاق آئینہ در تصویر امیسا کفت و چشم آئینہ گرم بیان اند	کہ از کوتاہی شہ پر بلول است تفاوت نقطہ داری در میان است کف دست و سر انگشتان و بازو قیامت می نماید لطف اعضا کہ انگشتان و مرقمان چون بیان اند
ز تیرالان گرمی گرم بازی عمامہ کردی بر نوک ابرو ز رقص شان کہ دارو از طرب بہر بچہ از بکہ در تیرل اند ہر یک برنگ یک یک گر تیرل بچہ بند ز برعم آفریزی شان کشت بیتاب مقلد پیشگان محفل طوطی بہم کردند کوک از نغمہ و ساز عمامہ بر سرین شلواری بر سر بہ جمل گوئی از ہمت گمارند از ان شلواری را و شلوول باشند مجاہد رسل از خود کرد پرواز بنظم آرد در ہر ضلع ہر مل	برقص طرفہ در دوستان طراری ز بہ پس خم چو ماہ نو ہر انو بہر سو ولولہ افتاد و در شہر نماید صورت شان تیرل بیشک بہ قافیا ماکہ مینا شیشہ بند بہا قمر فرہ بستان قلاب با نوار عطر افت قافیہ گرے یکے تاز و یکے قاز و یکے باز بیا بگر مقدم شد مو خر چنین ایست را در نظم آرند کہ چل و معنی چلوں باشد کہ از نکس نقیض آرد خبر باز بمفتاح طرب فصل مطول

بنان اشارت
چشم و ابرو
تفاوت نقطہ داری
کف دست و سر انگشتان
قیامت می نماید
کہ انگشتان و مرقمان
برقص طرفہ در دوستان
ز بہ پس خم چو ماہ
بہر سو ولولہ افتاد
نماید صورت شان
بہ قافیا ماکہ مینا
بہا قمر فرہ بستان
با نوار عطر افت
یکے تاز و یکے قاز
بیا بگر مقدم شد
چنین ایست را در
کہ چل و معنی چلوں
کہ از نکس نقیض
بمفتاح طرب فصل

بنان اشارت
چشم و ابرو
تفاوت نقطہ داری
کف دست و سر انگشتان
قیامت می نماید
کہ انگشتان و مرقمان
برقص طرفہ در دوستان
ز بہ پس خم چو ماہ
بہر سو ولولہ افتاد
نماید صورت شان
بہ قافیا ماکہ مینا
بہا قمر فرہ بستان
با نوار عطر افت
یکے تاز و یکے قاز
بیا بگر مقدم شد
چنین ایست را در
کہ چل و معنی چلوں
کہ از نکس نقیض
بمفتاح طرب فصل

فرود آمد لشان و شوکت و جباه
 چو جوش گل دران گاشن در آمد
 به کبر پاسبانان و زون شد
 به گلزار حرم بنشست بر تخت
 بهار شوق گل جوشش متن
 مکه از دین نرس منور
 گشت کام دل زان باغ پیرنج
 تیر و تی دران گلزار رنگین
 چو شیشه از سیر گاشن با پر خست
 دنیا بود آنجا صید بر باب
 باین شکا خسروانی
 شکار آ ماده عین نظر شد
 بدولت باز بر سرخاب سرداد
 چو سرخاب از خراش باز شد زیر
 همیشه باد در گلزار دولت

بزرگ آید رحمت شهنشاه
 خطاکردم چو جان در تن دوامد
 بهار آرای گلزار سکون شد
 به فتح الباب عشرت مژده بخشد
 کنار چوب گنج گشت تماشا
 مشام از نخت سنبل معطر
 که از شفت لعل و گیسو زمارنج
 ز شاخ کامرانی گشت گلچین
 طرب در سر بوا صد انداخت
 تدر و واروک و طاووس سرخاب
 دوائے زو به طبل کامرانی
 پدید نهاد اروک جلوه گر شد
 بشارت مژده فتح و طغرداد
 دران دم کرد باز عیش را سپر
 شکار او تدر و عیش و عشرت

وقت بخشی و بیمه

چو وزیر سپہا بنوسی
بحکم شاه شیلانے کشیدند
وزیرین کتاب فرون از تمارے

ولیمہ سنت آمد و عروسی
چہ شیلانے خواہاںے کشیدند
سیہ سفرہ شد خورشید زارے

[illegible]

نکته آن چون دمان دلپسندان
بروے سفره بفرستی زیب خوشت
ورق های زری برخوان نعمت
چو روے سفره چینی کار کردند
ز شیلان آن قدر لذت عیان شد
ز اقسام پلا و رنگ در رنگ
کباب شاهی و شکمه و اوصاف
کباب چون دل عاشق پرشته
کسند از بهر تیغ شاه والا
نگه شد سیر از سیر غر غفر
چو از سبزه گدرد کام و مساز
سفید از بسکه نان کردست خنبار
کما آنچه گرم و قف پاویده کماج
نمائے قلمی های ر عفرانی
ز بورانی سر سبزی در آغوش
پے این نرم عالی بے کم و کاست
چو لذت داد دل را شوله و آش
ز خلوا های عنبر بوی و خوشه نگ
به بندی چاشنی را گرم بازار

مر با چون کلام نوشند ان
تو گوئی سینه خطبتا هست
مشک بر قعر پروی لذت
زمین اشتها گزار کردند
که هر انگشت بر شکل زبان شد
بساط سفره شد گزار از رنگ
چو دایع عشق خوبان بادل صفا
چو مهر رویان نگ درو سرشته
کسای از دل اعدا حسرت
چو آن مجلس که یاد یک طیفی زر
ورق از دفتر لذت کشد باز
همی شد و نظر از بد مست از
لبش نشان داد دل را لذت تلخ
به آسب ز نوایں ارمیتوانی
فلک که کشته و ممتاب پیوش
گرفته ماه پرقت کاسه ماست
بقا و دل مرحبا طبایخ شامش
حلاوت را کشد دل و بخل تنگ
دو یا خوش باقی بود آچار

[illegible]

100

ز شہر تہائے شیرین طعم و خوشبو
و ماغ کام از حلو و محطر
بہارِ اطمینان و جوش چندان
ز اقسامِ طعام سیر لذت
امیرانِ عظام از روئے اعزاز
امیران از انوش ہر یک شگفتند

منزه لآمد آب رفته در جو
مشام شوق از شربت مخبر
که در باغ هوس گل کردندان
خراوان آن قدر کبر عشق حیرت
به پان و ار که شستندست از
همه برقد نعمت شکر گفتند

وصف بیان

بوصف پان قلم چون سر کند حرف
 قلم گر و وصف پان راصاف نیرد
 به ملک بندیان عیش آفرین است
 بهشت عیش دنیا بند زیباست
 بیان رنگی که در گلزار نهند است
 در رنگ پان عیان قلب عیان
 به بزم عیش بهر نقل احباب
 نسا و تماز لال عیش تیره
 بغیر از بیره پان هیچکس دید
 نه بیره در مشبک پاندها است
 به بین در بیره رنگین نگارے
 تو گوئی در دهن چون بر گیان شد

مرکب می نه و آزار نشکرت
ز بانش ریزد یاقوت ریزد
نکار بنبره تلگون بهین است
که پان او نشان برگ طوباست
مے ته شیشه بازار نبید است
زمر ورا کند یاقوت سیلان
گه چون پسته باشد گاو غاب
بخون غم کمر بسته است بیر
که طوطی رفته و سر خاب گردید
تو گویی در نفس طوطی زیست
تدروس و وطن در بنبره نشسته
خضر در چشمه حیوان نهان شد

[illegible]

مجلسه ۱۳۴۴

که از پان برگ سبزی تحفه آورد مفح گشت مرجان را چون مرجان نهال پان بود چون شاخ مرجان برنگ زورق دل را مقوی است زبان هم سرخ و از برگ پان شد که مغز عیش شد زانها معطر بزم شاد کامی نقل پان اند پان لازم بود چون برگ را بر بهارین غنچه گلزار عیش است مغنی شبه القلب نشاط است ازان رو بردگو از حب جدوار	فلک پس سی بهر بزم شمع کرد به حکم طب بهندی بپزه پان به بحر عیش چون مرجان بود پان طرب را پان زرد از پس مزی است حقوق پان چو ثابت بزبان شد کهر ولی های خوش رنگ و معنبر بهین سرمایة تفریح جان اند کهر ولی بسکه باشد روح پرور کهر ولی نقطه پر کار عیش است بصورت گوهر از انبساط است نشاط و قوت دل آورد بار
ورق شد چون گل سرین معطر دماغ آرزو را چون صبح است هوا چون طبله عطار گردید چکد هر قطره چون کافور خوشبو ز حیرت داغ شد در باغ لاله پیاله حوض و بینی شد چو ماهی چو ماهی گشت بینی صید آن بو	قلم چون که دو صفت ارگجه سر شیمیم ارگجه ترویج روح است نسیمش بسکه در آفاق پیچید اگر در ابرافست قطره او چو پودر شد ز ارگجه زرین پیاله ز آب ارگجه خواهی نخواهی گماند بوسه خوش شسته بهر سو

منوی میرزا علی اکبر
شیمیم ارگجه
نسیمش بسکه در آفاق پیچید
اگر در ابرافست قطره او
چو پودر شد ز ارگجه زرین پیاله
ز آب ارگجه خواهی نخواهی
گماند بوسه خوش شسته بهر سو

ز شوق اگرچه عضوے نہ بینی
چنان بینی ز پیش گشت مدبوش
مشام از اگرچه گل چین بود است
ورود از ما چو گل خوشبوے و شاد
بیا عبد الجلیل بلگرامی
دعای شاه دین پروراد کن
همیشه تا بود در بهشت کشود
عروس سلطنت بارونق و جاد
کنند از عیش و عشرت شاه و رفی
پشاهنشاہ حجب گهریز
شهنشہ با عدالت کامران باد
بود تا پنج طوے شادمانی

که آن رانیت در سر شک بینی
که کرد از خوشنشین بینی فراموش
گلے زین گلشن رنگین و دوست
بروح مستطی و آکل و انجاب
سخن را برد عا بهست تمامی
اجابت میشود مجنون و عاکن
عروس آمادہ آغوش شوهر
بود و ایچ در آغوش شهنشاه
چو بلقیس و سیمان کامرانی
مبارکباد وین طلسم و دین
جهان تابست و ایچ و جهان پای
نشاط اندر و نسل شاه و رفی

خاتمه

چومن این تنوی پایان ساند
قلم در بحر معنی روغن نخت
حروفش در بهارستان نیک
از ان لفظش طراوت و نیک
بهر لفظی شدند از حسن انداز
سخن سخنان پختن لب کشودند

سخن را ز میته تا که در طاهر
که از هر غم طاهر و نیک
شهرند از قوت و نیک
که به سطرش را در بر سبانی
پیرزادان معنی به سواد
تا ان لفظ و نیک

نویسنده: میرزا علی محمد گلزاری

چو شد نظم صبا در گلشن گوش
 دل از تحسین نشان بر خویش خندید
 که گر این مثنوی در محفل شاه
 شگفتن بسکه در محفل زنده جوش
 اوای شوخی مضمون به هر گام
 ز موج نشسته این جام و لخواه
 بهار فیض بخشی با زنده جوش
 به جلد و چین اشعار فاخر
 و لے بر عکس اخلاق جمیله
 که این گلدسته بکین نگاہی
 درین امر آن قدر تاخیر کرد
 بے تاریخ این مصرعہ برآمد
 دل از تا قدر داینہاے این جمع
 چه گویم دل ازین بیدار چون شد
 بدل دادم قمر ارعہ پرور
 سیاهی حطو را فوس خوانان
 گل کوری شان بر کنده ار چشم
 سفیدی و سیاهی از دورنگی
 شود تا مدعا روشن تر از شمع

ز داز لب بهار آفرین جوش
 چو ماه نو ہوس بر خویش بالید
 بیا بچون نسیم اندر چین راہ
 شود ہر چشم چون نگہ گل گوش
 دہ چون گردش چشم پری جام
 نشاط اندوز گرد دعا طر شاہ
 نگاہ آرزو گرد و گرد گوش
 بسجہ شاہ مارا با جواہر
 نشد از بار یا بان کس وسیلہ
 گل افشانی کند در برم شاہی
 کہ شاہ ہنشہ سوے جنت خرامید
 بہ بحر رحمت ایزد و رآمد
 سراسر از تاسف سوخت چون جوج
 برنگ غنچہ نشگفتہ خون شد
 کہ این اوراق را سوزم سراسر
 بآلمہ بر رخ ناقہ ردانان
 نشانم در سیاہی چون لعل چشم
 نماید چون برص در روئے رنگی
 نہم آئینہ در پیش این جمع

مثنوی میر عبدالحلیم بلگرامی
 ۶۸

که رنگ روئے وصال خود بیند
 منقش با وزین داغ نداشت
 به خاطر چون مصمم گشت این غم
 که گرا این قنوی را شاه میدید
 بقای سیم و زر تا چند بود
 حدیثی در بخاری هست مذکور
 پس از صد سال کس باقی نماند
 نه سرمانده فرسیده و نه سپ
 تا سفت بهر مال بے بقا چنند
 که معمار بقا مال و بدن نیست
 بقا غیر از سخن ممکن نباشد
 کسے کا ورق خود را از سخن
 تلقی کرد دل حرف خسرو را
 سخن کان از صمیم دل برآید
 بساط عزم خود را در نور دید
 بیاران نشنهادند قنوی داد
 بیادار و مرا هر کس که خواند
 ز جمیع نوکران شاه اقدس
 بجز من از کجوانان درگاه

جمال با کمال خود بیند
 جمیع این جماعت تا قیامت
 خبر و باطن چنین گفت از و خرم
 بکردت سیم و زر تا سر بهی چید
 بقرض البیضاء الوند بود
 که اینجا اصل گوشت مسطوب
 پیاله بشکند ساقی نماند
 نه شوکت ماند و نه مال و لحیب
 اگر خواهی بقا دل در سخن بند
 بقا در هیچ چیز نیست جز سخن نیست
 که این خود و بدن ممکن نباشد
 خود او دست از بقای خویش شست
 که محکم یافت اصل این سندر
 اثر پیش از سخن در دل درآید
 بقای خود و القای سخن دید
 که در بر هر طرب آرد از و یاد
 غرض نقشه است که ما یاد ماند
 بجانا و در چون من خدمت کس
 ندار و شسته کس بر شهنشاه

من او را خدائے فرخنده کردم
 بهر محفل که این اشعار خواند
 صله خواهم زیاران سخندان
 که از کذب که باشد زبیا شعار
 که حسن شاعری بے این نباشد
 سخن سخنان که ذوق شعر دارند
 خداوند اولم زین کذب بر پیش است
 خصوص آن کذبها که از ریج است
 گم گفتم نجیب را جوابی
 گم ایلم زبانی را سخن گوئی
 یکے را گفته ام بجز گنہیز
 از و یک قطره هرگز ندیده
 ز جوهر که گفته ام فروغ است
 سیم چیز است آنکه در اسم اند معلوم
 یک جو دو دو غم غم غم غم غم
 سیم شد نامه اعمال زین کذب
 تدارک نیست ممکن جز ندامت
 به خجالت میکنم پیش تو اقرار
 درانش کردی چای بر من

که نامش تا قیامت زنده کردم
 شهنش را به غفلت یاد آید
 دعای مغفرت را هم فراوان
 گرفتار گنہ گشتیم بناچار
 بے این سخن رنگین نباشد
 سخن کان کذب است حسن شمارند
 شمار کذبها از حصر بیش است
 قبیح است و قبیح است قبیح است
 گم بے جراتی را و نور او
 گم ظالم مرشدی را ملک خوئی
 یکے را بر زمینان دور ریخت
 وزین یک رشتی گامی نه چیده
 دروغ است و دروغ است و دروغ است
 ولیکن هر سه در جسم اند معلوم
 بشعر از عرب دیدیم منقول
 تمهید کردید بر من حال زین کذب
 درینجا زین غامت و قیامت
 گنہ کارم گنہ کارم گنہ کار
 ترجم کردی وای بر من

بختش اے کام بخشن ہر دو عالم
 اگر بخاگر گزرا جسکے من
 تو آنجا عقدہ اندوہ حل کن
 اتنی آنسو فوطت فی الحبیب
 بفضلک اغفر الانام طررا
 بقرن ہیت ست این مکہ مطور
 کسے پر خچ چارم گر نشیند
 بہ چشم او نماید ارض یکسر
 و گر بنید ہمون از خچ پنجسم
 یقین و انم بکورد و راندیش
 فلک در وسعت غفران سر اسر
 خدا و ندا الہ العالمین
 بفضل کترا رحمت جتا با
 اگر چه جرم من زاندا زہ شد پیش
 کہ خواہم در زمین چون خچ پنجم
 با غر از رسول رحمت آثار
 خصوص آن پنج تن نور میں
 کہ در مشرق و دست و پا کنم کم
 کہ نبشاند لطف دل برت رحمت

چہ باشد گر شود ز آتش جسکم
 زنا کامی نچیدم غمید و امن
 عطاے مغضرت لکم البدل کن
 لفرط شقاوتی فرصت فی الذنب
 فانی مہنی الا لام ضررا
 کہ پیش ماہر فن نیست مستور
 و زانجا عالم سفلی نہ ہمیشہ
 برنگ دانہ خشخاش صغیر
 زمین گرد و دسر اسر در نظر کم
 بود جرم من از جرم زمین پیش
 بود از دانہ خشخاش کمتر
 گنہ بخشا تر جسم آفرینا
 بر وز یکسی عاصی ما با
 نظر کن بر دفر رحمت خویش
 بہ غفران تو گرد جرم من کم
 بہ آل طیب و اصحاب خیار
 کہ حب شان بود سر پایہ من
 ترحم کن بحال ما ترحم
 کلام ختم شد بر حرف رحمت

مثنوی میرزا علی گیلانی

خاتمه الطبع

پس از شناسایی نیروان و نعت حمیدیش سرور انس و جان بر شام ز طاهر سخنان نظر الفتار
 آوران شکر کجایان خورشید نیمروز روشن باد که جلوه سخنان حسن معنی و بکره اندام صاحب شکر
 داران عروس نظم اند و در باب انشا که چهره نگاران شایسته اند طالع ششین را پس از همیشه درنگنا
 خیالات کام فرسایید و طالع دوم از ترس فکر و سخت گاه معانی بجز لاکری می آید با جمله هر دو
 معنی شریقه فافله سالاران شایسته سخن اند و هر دو را شایسته غظیم اما خون جگر خوردنی و شکر افرو
 که پیشتر درین بهر کام وقت است که بشمارت بر قدرش ناسان سخن داده شود که ای دیون شنوی
 ز کیمین او در ذکر عروسی و لوازم آتش که هر شمرش گلشن است که بر شاخسارش خنجر با سرب
 مضامین ز کیمین تازی و شکفتنی جلوه کنان است و هر بیت او در زیر و زینت مانند ابرو است
 یا مطلق و دیوان حسن و جمال بهر خان گوئی این شنوی سپهر آب گلشن فصاحت است نیک فافله بد
 بس به قبول محبوب افاضی و لوانی خوش اندامش شنوی میر عبد الجلیل بلگرامی از جا
 بلند خیالی عالم خریل و فاضل نبیل قصب السبق رباعی میدان سخنوری میر عبد الجلیل
 الواسطی بلگرامی که جلایل صفات شان افزون است که در حیطه بیان آید اول طرازی شکر
 بعد از آن که پیر واسطی الاصل بود و واسطی تخلص نمود آخر عبد الجلیل قرار داد و کاسه می جلیل هم در و
 نسخه بهر شنوی نادان بیان توسط جوهر شناس سخن مثنوی پیرا و صاحب سب و چینی انسکی
 دستیاب گردیده که از تائید از بهمان مقام لکن در مطبع نامی مثنوی نو لکشتو به راه چون
 مطابق به سبب بهر کس که خبری کرسی نشین الطباع شد از رواج ریاضین بهارین کلام شام
 عالم را مغرب و منظر گردانید و نون بخش گزار عالم این کلام است و بدید بهار را زین بن بل عالم روانا و

ف ۱۹۱۵۵۱

CALL No. { ۲۱۲ ع ACC. No. ۵۵۰

AUTHOR عبد الجلیل بکرائی

TITLE مشنوی

Acc. No. ۵۵۰

Book No. ۲۱۲ ع

Class No. ۱۹۱۵۵۱

Author مشنوی

Title عبد الجلیل

Class No.

Author

Title

Acc. No.

Book No.

Borrower's No.

Issue Date

Borrower's No.

Issue Date

TIME

MAULANA AZAD LIBRARY ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

